

- Кэриэстэбил -

Сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах

киэн билиилээх, ураты тэрийэр дьобурдаах буолан биригэ үлэлиир дьонун убаастабылынан туһанара. Аҕабыт үлэтин сыаналаан элбэх махтал суруктары, грамоталары, анал бэлиэлэри туттаргаабыттар.

Аҕабыт кэргэнинээн Елизаветанын 48 снл устатыгар бэйэ-бэйэлэрин ытыктаһан, таптаһан үс уол оҕолору улаатыннарар, барыларын идэлээх үлэһит, ыал дьон онортоон, кырачаан сиэннэри көрөр үөрүүнү билэн барда. Тапталлаах киһиби кизнэ-холку майгылаах, күлүү-лээх-оонньуулаах, элбэх кэпсээннээх, биригэ улааппыт табаарыстарыгар истинг сыһыаннаах, биригэ үлэлээбит эдэр уолаттарын оҕолорун курдук саныыр этэ. Оҕону кытта оҕо, кырдыаһы кытта кырдыаһас, аймахтарын оҕолорун эмнэ көрөн-харайан үөрэхтээх, үлэһит дьон буолалларыгар үгүс сыратын уурбута.

Аан дойдуга, Арасыы-йаҕа буолар түгэнинэри кэ-тээн көрөрө, бэйэтин тус санаатын булгуччу этэр идэлээбэ. Айылҕаны кэ-тээн көрөөччү, күн-дьыл уларыйытын күн айыы тэтэрээккэ бэлиэтиир идэлээбэ. Туох баар кэрэни, ырыаны-тойугу олус сэр-гиирэ. Наһаа элбэх пластинкалары, кассеталары

мунһара уонна ыалдыт-хоноһо сырыттаһарына ону иһитиннэрэ, көрдөрө сатыыра уонна дэлби үөрэр-көтөрө, бэйэтэ магни-тофонна устан хаалларар идэлээбэ. Аҕабыт элбэхтик ааҕара, бэлиэтээһиннэри онороро, ахтыылары суруйара. Куруук тугу эрэ суот-таан, айан уһанарын сөбү-лүүрө. Киэн билиилээх ра-ционализатор этэ. Санат-тан санга кинигэлэри атыылаһара. Араас энци-клопедия баайдаах кини библиотекатыттан ханнык баҕарар наадыйарын бу-луохха сөп.

Биир снл устата тап-таллаах аҕабытын санааба-тах күммүт суох кэриэтэ. Кини орто дойдуга дьонун-наахтык чугас дьонугар, аймахтарыгар, холобур буолар курдук олорон аас-пыттытан киэн туттабыт. Аҕабыт барахсан сырдык мөссүөнэ, үтүө-мааны майгыта, биһиги өйбүтү-гэр, сүрэхпитигэр мэлдьи тыыннаах үтүө өйдөбүл буола сылдыаҕа. Биһигэ уонна да атын аймах-билэ дьоммутугар амарах сы-һыанын, кыһамныгытун куруутун санаахпыт, хаһан да умнуохпут суоҕа.

Тапталлаах кэргэнэ
Елизавета Николаевна,
уолаттара, кийииттэрэ,
сиэннэрэ, быраата, кини
оҕолоро, сиэннэрэ,
сыбааттара, аймахтара.

ыларга бэлэм. **Тел. 4-57-20 Василий.**
Ларь морозильный Бирюса 355 за 25 тыс. руб. **8-924-165-32-39.**

Дрова-швырок, выдается квитанция, 9 куб. - 10 тыс. руб. **8-914-229-19-14, 8-924-464-33-92.**
4-хкомн. б/у кв.-ра, 70 кв.м., с большой лоджией, гараж, баня. За 2 млн. 800 тыс. руб. (торг), по желанию мебель. **8-914-104-70-09.**

Испаритель морозильной камеры от холодильника Индезит, новый, в упаковке. **8-968-154-81-42.**
1-комнатную б/у квартиру в Амакинке, после ТСЖ, с косметическим ремонтом, готова к заселению, очень теплая, горячая/холодная вода, 2-й этаж, имеется теплица, огород, рядом д./сад, магазины, хорошие соседи. **8-914-231-84-65.**

Очень хорошая 2-комнатная б/у квартира в каменном доме, 58 кв.м., не требующая ремонта, солнечная сторона, 3 этаж, стеклопакеты, входная металлическая дверь в кв. Энергетик №75. Стоимость квартиры 2 млн. 800 тыс. руб. + полностью укомплектована красивой, качественной мебелью, бытовой техникой и всем остальным для проживания а рубленая баня, кладовка, большой огород и две теплицы. Стоимость всего этого 600 тыс. руб. Реальному покупателю торг. **8-914-286-36-63.**

Грузовик-двухкабинник TOYOTA HIACE 1995 Г.В., дизель, полный привод, г/п 1650 кг., пробег 148 тыс. км., 2 отопителя, в хорошем состоянии, цена 550 тыс. руб. **8-914-269-70-40.**
Дыхатель дубленка-куртка, разм. 46-48, 25 тыш. **8-914-230-64-02.**

А/м Suzuki Эскудо 1998 г.в., 3-й хозяин, цвет серый, ходовка в ИТС, косаки по косметике, цена 350 тыс. руб., торг на месте. **8-914-100-05-35, 8-924-171-88-33.**

Месячные кролики. **8-914-102-59-77.**
А/м УАЗ-фургон 2007 г.в., в хорошем состоянии, музыка, багажник, двойные стекла по кругу, карбюратор, шторы, цена 200 тыс. руб., обмен не предлагать. **Тел. 4-36-54, 8-961-869-91-16.**

А/м RAV4 2002 г.в., цвет серый, объем 1,8, передний привод, ПТС оригинал, аукционный бал 4, 1 хозяйка, в РС(Я) с 2012 г., зимой не эксплуатировалась, заморожена, пробег при покупке 52 тыс. км., сейчас 59 тыс. км., цена 600 тыс. руб., небольшой торг, обмен не предлагать. **8-914-101-65-00.**

Новые 2 серые плотные шторы с рисунком розы (ш. 2,66, дл. 2,83), новые 2 коричневые плотные шторы с рисунком "Золотистый колос" (ш. 2,46, дл. 4,76), коричневые б/у покрывало с оборками

- Реклама -

Продаю

1996 с., үчүгэй туруктаах, лебедкаах УАЗ-тент, Логосол М-7 мини-пилорама. **8-914-268-11-03, 8-914-234-98-55.**

Частный дом с усадьбой в с. Антоновка, электроотопление, рядом школа, детсад, магазин, можно в расщочку. **8-914-109-56-72.**

За умеренную цену: аппарат для мойки машины, набор ключей SATA, компьютерный стол, фреза, шлифмашина ленточная. Все в отличном состоянии. **8-914-109-56-72.**

2-хэтажный частный дом 1993 года постройки, 119 кв.м., со всеми хоз. постройками, септик. **8-914-280-80-67, 8-924-466-33-55.**

Холодильник-морозильник Бирюса 4-х секционный в хорошем состоянии за 10 тыс. руб., ноутбук Леново в отличном состоянии за 12 тыс. руб. **8-914-262-97-25.**

Участок 20 соток, сухой, ровный, огорожен, хорошие подъездные пути, рядом остановка в районе Бегдөөлө. **Тел. 2-32-36, 8-914-236-41-62.**

Б/у квартира в каменном общежитии по ул. Ст. Васильева №129 (3 комнаты в секции, 49 кв.м., 2 этаж, солнечная сторона), цена 1 млн. 800 тыс. руб. **Тел. 2-30-08, 8-914-299-08-10.**

Холодильник Индезит - 15000 руб., стиральная машина на 7 кг. - 5000 руб., микроволновая печь + пароварка - 3000 руб., булчут ист оҕолоро (атыыр-дар). **Тел. 2-54-26, 8-914-114-13-13.**

МТЗ-82 1984 с. оноһук, сүррэ сылдыар, бульдозер-даах, лебедкаах, стоговозтаах, саппаас чаастаах. **Тел. 4-12-13.**

Участок в местности Лэппириэн с. Антоновка, свидетельство о праве имеется, можно через мат. капитал. **8-967-910-75-59.**

А/м УАЗ 2007 г.в., кат. "В". **8-967-910-75-59.**
Нурба к. кинигэр турар 2 хостхо, т/х, мизбэл-лээх квартираны, иккис этээс, сылаас, балконнаах. **8-914-294-02-36.**

А/м Chevrolet Lacetti 2010 г.в., ОТС, цвет серебристый, АКПП, пробег 20 тыс. км., Webasto, сигнализация, камера заднего вида, тонировка, кожаные чехлы, защита картера, увеличенный клиренс + шипованная зимняя резина, лобовое стекло. **8-914-268-44-74.**

А/м Нива 2003 г.в., инжектор, ОТС. **8-914-268-44-74.**

Сено. **Тел. 3-62-50, 8-968-150-69-97.**
Дизель холлоһоһун, Убайаанга турар, көһөрөн

Кылаабынай редактор
Дорофеева Л.К.

НЬУРБА

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна массабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай судууспатын Управлениытыгар (Роскомнадзор) 19.03.2012 с. регистрацияламмыта.

ПИ № ТУ 14-0240

Тэрийэн таһаарааччы:
Саха Республикатын "Нурба улуунун
"Нурба" ("Огни Нюрбы") хаһыаттара"
Автономнай тэрилтэ

Редакция, тэрийэн таһаарааччы,
типография аадырыһа:
Нурба к.
Ленин ул., 37.
Хаһыат сэрэдэбэ,
субюотаҕа таһсар.

Телефоннара:

Редактор-директор - 2-33-32.
Компьютернай отдела - 2-32-65.

e-mail: redakcia06@mail.ru

Индекс: 54880

Тираж 1689.

Сыаната - 20 солк.

Хаһыат бэчээккэ

бэриллэр графига 16 ч.

Бэрилинэ 16 ч.

03.04.2015 с.

ССУДО-
СБЕРЕГАТЕЛЬНЫЙ
СОЮЗ

Для членов СКПК реклама

срочно нужны
деньги?

ВСЁ ПРОСТО

только два документа
- составь график платежей сам
- узнай свою кредитную историю

г. Нурба, ул. Октябрьская, 6
1 этаж.
(напротив РДК)

2-43-49, 8-914-221-3069

www.nurba@sss.ykt.ru

О ледовых переправах

ОАО "Вилейавтодор" извещает о том, что с 01 апреля 2015 года вводится ограничение грузоподъемности на ледовых переправах по несущей способности. С 15 апреля 2015 года, исходя из фактического состояния льда и погодных условий - закрытие переправ.

Вниманию населения

Авиакомпания "Полярные авиалинии" с 14 апреля 2015 года начинает выполнять рейсы по маршруту Якутск-Нурба-Якутск по 2 дням недели.
Время вылета из аэропорта Якутск 15:50 ч.; время прибытия в аэропорт Нурба 16:20 ч.
Время вылета из аэропорта Нурба 17:10 ч.; время прибытия в аэропорт Якутск 19:40 ч.

ОАО Авиакомпания "Полярные авиалинии".

Сити Строй у нас новое поступление!

Строительные материалы:

- Паркет в ассортименте;
- ДВП, Фанера;
- Гипсокартон;
- Панели ПВХ, МДФ;
- Краски, кисть, валик;
- Линолеумы (2.5, 3, 3.5, 4);
- Ламинаты;
- Обои в ассортименте;
- Клеи;
- Утеплители;
- Саморезы, гвозди;
- Пластиковые трубы;
- Электрика;

Все для дома:

- Душевые кабины;
- Теплицы, сотовый поликарбонат;
- Ванная мебель (зеркало, тумба, умывальник);
- Унитазы;
- Пластиковая посуда;
- Посуда Люминарк;
- Эл. чайники, утюги;
- Коврики в ассортименте;
- Вешалки.

Широкий выбор!

Доставка БЕСПЛАТНО!

Выгодные цены!

Режим работы: с 10:00 ч. до 19:00 ч., без обеда и выходных!!!

Биллэри

А.Н.Чусовской аатынан "Нурбатаабы техникескэй лицей" саҕа үөрэх дьылыгар 5, 6 кылаастарга оҕолору ылар. Ону тэнэ 7, 8, 9, 11 кылаастарга эбии ылыыны биллэрэр. Муус устар 10 күнүгэр 13 часка 2 бүтүк үөрэх ситиһинитин таабылын копиятын, портфолио, амбулаторнай карта, 2 тэтэрээт, характеристика илдэ кэлэргитин күүтэбит.

(ш. 2,65, дл. 2,20), длинный жен. плащ из нат. кожи для перелошова. **8-914-286-36-63.**

Антоновка Крахмальнойгар өрүс урдүгэр турар уһаайбаны кытта (1500 кв.м.) холлоһоһо бүппүт дьизэ (69,9 кв.м.) биригэ турар гарахтаах атыыла-нар. Сыаната 500 тыш. солк. **8-962-731-51-68.**

8 уонна 12 саастаах быйыл саас төрүүр үчүгэй туруктаах уулаах биллэри атыылыбын. Сыаната 75 тыш. солк., хас биридитэ. **Тел. 2-52-67, 8-914-298-17-27.**

Участок под гараж по ул. Кузачева около котельной "Полюет". **8-914-100-94-78.**

Үчүгэй протектордаах Gorgiant Off-Road 235/75 R15 УАЗ көлүөһэтэ. Диискэтэ, хаамырата барыта сабыс-сана. **8-914-232-49-26, 8-964-429-18-54.**

Продаю или обменяю на меньшее а/м Suzuki Escudo 1998 г.в. **8-964-422-39-39, можно ватсап.**

Суһалык бу күннэргэ сылгы этин биир атабы кэлин өттүн атыылыбын. Ыйааһына 20 кг., 1 кг. - 350 солк. Атыылаһара тизэтигин. **Тел. 3-14-28.**

А/м Тойота Суксид 2006 г.в., объем 1,5 л., цвет синий, кожаные чехлы, ДВД, сигналка А9, багажник, состояние хорошее, за 340 тыс. руб., торг. **8-914-261-97-21 (смс).**

ХАҢЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢЫАТА

НЬУРБА

12+

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

— Бэлиэ түгэн —

Бастакы сыбаайа түстэ

Муус устар 3 күнүгэр Күндээдэбэ таас оскуола бастакы сыбаайатын түһэри сирэ-туома үөрүүлээх быһыыга-майгыга буолан ааста. Бу бэлиэ түгэнгэ СӨ Ил Дарханын уонна Бырабытылыстыбатын Дьаһалтатын докумуоннары онорууга управлениетын салайаачыта П.П.Борисова, Ил Түмэн депутаты В.М.Прокопьев күндү ыалдьыт буоллулар.

Бары сирэ-туому тутуһан аал уоту аһатыы кэнниттэн улуус баһылыгы солбуйааччы Ю.Р.Николаев, Күндээдэ нэһилиэтин баһылыга Ю.Н.Васильев, П.П.Борисова, В.М.Прокопьев у.д.а. тыл этти-

лэр.

Оскуола тутуутун "БеларусСахаКомпанияСтрой" тутуу тэрилтэтэ (салайааччы М.А.Борохов) ытыктаах. Быыл былаан быһыытынан оскуола таас дьиэтин сыбаайалара түһүөхтээх уонна көндөйө тутуллуохтаах. Билингитэ сыбаайалар 80%-ра тиэллэн кэлэн турар. Айан суола сабыллар дээрэ соробо тиэллиэхтээх.

Күндээдэлэр хас эмэ сыл туруорсубут баҕа санаалара олоххо киирэн эрэрбиттэн сүргэлэрэ көтөбүлүннэ.

Бэйэбит информ.

— Тыа хаһаайыстыбата —

Сылгы кыстыгар эбии дьаһаллар ылымаллар

Улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын департаменын сүөһү иитиитигэр кылаабынай испэсэлиһэ У.В.Михайловаттан ынах сүөһү-сылгы кыстыга хайдах баран иһэрин туоһуластыбыт.

- Бнах сүөһү кыстыга этэнгэ аһан иһэр, - диір Ульяна Владимировна. - 1100-тан тахса ынах төрөөтө, бу былырынгыттан арыый кыра. Бнах сүөһү уонна сылгы өлүүтэ былырынгытаабыр аҕыйах. Кулун төрөөбүн билингитэ отчуоттана киллэрэ иликтэр, 2 биэ төрөөбүтэ отчуоттана сылдьар.

Былааны таһынан оттоммут буолан, кыстыгы туоруур оттоохпут. Билигин 9 тыһ. тонна кэринэ баар. "Ньурба-Агро" МТС 95 тонна сиилэстээх. 50-ча тонна сенаж баар. 100-чэ тонна уотурба уонна 80-тан тахса тонна зернофураж кэлбитэ. Ойуур баһаарыттан эмсэбэлээбит Чуукаар уонна Хорула нэһиликтэригэр оту таһыыга өрөспүүбүлүкэттэн субсидия көрүллүбүтэ. Кинилэргэ отторун "Ньурба-Агро" МТС таста.

Сылгы кыстыгар кэнники күн-дьыл тургуһан, ол эбэтэр күүскэ ирээрэн, саһырдан баран тонгорбутун түмүгэр, күчүмбэйдэр үөскээтилэр. Кулун тутар 26 күнүгэр СӨ Тыа хаһаайыстыбатын уонна аска-үөлгэ бэлитикэтин министэриститэ бэтигтэн сааскы кэмгэ сылгыны эбии аһатарга дьаһаллары ылынар туһунан телефонограмма кэлбитэ. Онно суруллубутунан, биэлэр маассабы кээһиилэрин уонна сааскы кэмгэ сылгы өлүүтүн таһаарбат инниттэн, салгын температурата эмискэ түһүүтүнөн-тахсытынан уонна сорох улуустарга саһырдан сылгы хаһан аһыыр уаастактарыгар хаар үрдэ мууһурбутунан сибээстэн, сылгылаах хаһаайыстыбаларга уонна нэһилиэнньэбэ сылгы үөрдэрэ хаһан аһыылларын хонтуруолга ыларга, сылгылары эбии аһатыыны, ол иһигэр минеральной эбииликтеринэн, тэрийэргэ көрдөспүттэр.

Ол быһыытынан ити күн улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын департаменын иһинэн бирикээс тахсыбыта. Тэриллилээх хаһаайыстыбаларга тийбэт аһылыгы (оту, зернофураһы) буларга дьаһаллары ыларга, сылгы биригээдэлэригэр сылгы хаһан аһыыр сирдэригэр эбии үлэһиттэри уонна тэһинькэни биэрэргэ бирикээстэммитэ. Тыа хаһаайыстыбатын испэсэлиһитэригэр хаһаайыстыбаларга сылгы кыстыгын хаамытынын хонтуруолун күүһүрдэргэ, хаһаайыстыбаларга, ол иһигэр бааһынай уонна

кэтэх хаһаайыстыбаларга эмиэ, практичэскай көмөнү онорорго, нэдиэлэ аайы үлэ хаамытынын туһунан иһитиннэрини улуустаабы т/х департаменыгар киллэрэргэ соруудахтамыта.

Кулун тутар 30 к. сааскы кэмгэ сылгылары эбии аһатарга уталытыллыбат дьаһаллар тустарынан улуус баһылыгы дьаһала табыста. Нэһиликтэр баһылыктарыгар, улуустаабы т/х департаменыгар уонна тэриллилээх хаһаайыстыбалар салайааччыларыгар чопчу соруудахтар тиэрдилиннилэр.

Кулун тутар 27 к. Куочайга уонна Кыталыктаахха баран сыһылылары көрүү аактата онгоһуллубута. Хамыһынай састаабыгар улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын департаменын салайааччытын солбуйааччыта П.С.Самсонов, СӨ ТХМ Мелиорацияга уонна уу хаһаайыстыбатыгар управлениетын филиалын салайааччыта А.Б.Васильев, техник-метеорологтар Р.С.Андреева уонна О.В.Миронова киирбиттэрэ. Онно көрүү түмүгүнэн хаар халыга миэтирэ аһарыгар чугаһыыр (Кыталыктаахха - ортоһунан 48 см, Куочайга - 44 см, хаар үрдэ 5 мм уонна 9 мм халыгын муус). Аактаны министэриститэбэ ТХМ-на ыппыһыт. Сылгы кыстыгар ыксаллаах быһыы-майгы биллэриллэрин-биллэриллибэтин, кинилэр сыһыпаралары көрөн баран бэйэлэрэ быһаараллар.

Сылгы хаһан аһырыгар, чахчы, ыарахан балаһыанна үөкээтэ. Билигин, бэл диэтэр, хаар киһини уйар буолбут. Билигин сылгы үксэ аһылыкка киирэн турар. Билингитэ нэһилиэнньэ өтүгүттэн от тийбэтин туһунан этии, туруорсуу киирбэт. Тэриллилээх хаһаайыстыбалартан "Күндээдэ" ААУо уустук балаһыанньалаах. 100-чэ тонна оту Ньурбачаантан ылбыта. Ст. Васильев аатынан сылгы собуотугар отторо тийэр. Дириэктэринэн И.А.Казакос үлэли сылдьар. Кыстыгы этэнгэ туорууллар иһин, дьэн кэм эрэллээхпит. Улахан бааһынай хаһаайыстыбалара отторун да, уотурбаларын да хааччыннылар.

Мин көрдөхпүнэ, сааспыт уһуур чинчилээх дии. Барыларын хонтуруоллаан, кэтээн олоробут. Хатааһын өр салбанан бардабына, балаһыанньа ыарыыра буолуо.

Геннадий АНТОНОВ.

— Соботуопка —

3 ый түмүктэрэ

Улууска сыл устата 4200 т үтү тутарга былаан тиэрдиллэн турар. Улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын департаменын оперативнай субюккатынан, 2015 с. 3 ыйын устатыгар улуус үрдүнэн 149,74 т үтү тутулунна. Ол иһигэр тэриллилээх хаһаайыстыбалар - 23,99 т, бааһынай хаһаайыстыбалар - 84,03 т уонна сүөһү иититинин потребителскэй кэпэрэтииптэрэ (тус көмөлтө хаһаайыстыбалар) - 41,72 т туттардылар. Сыллаабы былаан 3,6% туолла. Ол иһигэр кулун тутарга 71,16 т үтү соботуопкаланна.

Нэһиликтэр 3 ый устатыгар туттарды-

лар: Акана - 16,65 т, Дьиикимдэ - 1,25 т, Өнгөлдө - 13,76 т, Дьаархан - 6,5 т, Хангалас - 16,61 т, Күндээдэ - 24,39 т, Ньурбачаан - 3,17 т, Октябрьскэй нэһилиэк - 7,04 т, Сүлэ - 9,04 т, Таркаайы нэһилиэгэ - 23,23 т, Түмүк нэһилиэгэ - 2,32 т, Хорула - 25,79 т.

Бэйэбит инф.

Ытыктабыллаах аҕалар!

Өрөспүүбүлүкэтээби Аҕа күнүнэн истин эбэрдэни тутун!

Бары кэмнэргэ дьиз кэргэн уопастыба туруктаах сайдыытын сүрүн ресурстарынан буолар, оттон ситиһилээх, ньирбааччы олохтоох дьиз кэргэн - социальнай өттүнэн бигэ туруктаах буолуу төрдө. Норуокка мэлдьи үтүө быһыы, ыраас санаалар, киһилии сир-майгы өрө тутуллаллара. Дьиз кэргэн аҕа көлүнэтэ, дьиз кэргэн чиһэ, дьахталлары уонна оҕолору көмүскээһин ытыктаналлара. Былыргы кэмнэргэ үтүө дьоннор уонна кинилэр онорбут үтүө дьыалаларын туһунан, дьиз кэргэн баһылыгы дьонун уонна үлэни таптырытын туһунан, иллээх-эйлээх дьиз кэргэн олоһор алаастарыгар эйэ уонна дьол туһунан номохтор уостан уоска бэрриллэлэр. Дьиз кэргэн Аҕатыгар ытыктабыл дьиз кэргэн иһигэр эппиэтинэһинэн уонна иһинэн, оҕолору итиһинэн кэмнэнэрэ.

Биһиги кэммитигэр Аҕа буолуу - дьиз кэргэн уонна дьиз кэргэн сыаннастарыгар ытыктабылы үөскэтэргэ уонна бөбүргөтөргө өрөспүүбүлүкэ кэнэбэски кыабын үөскэти биэр суолталаах өрүтэ, итиэннэ норуот үгэстэригэр, төрүт силистэргэ, өбүгэлэригэр баай уорунтарыгар олоһуран эппиэтинэстээх төрөппүт буолуу принциптэрин үөскэтии суолларыттан биридэстэрэ буолар.

Ытыктабыллаах Аҕалар! Эһиэхэ кытаанах доруобуйаны, бары былаангыт олоххо киирээргэ, хас биридди дьиз кэргэн уонна дьиз кэргэн эйэни уонна этэнгэ буолууну баҕарабын! Эһиги оҕолоргутунан кизн туттаргытыгар төһө кыалларынан элбэх төрүүттэр баар буоллуннар!

Б.Н. ПОПОВ,
"Ньурба улууһа" МО баһылыга.

Кунду Ньурба куоратын аҕалара!

"Ньурба куората" муниципальной тэрилли дьаһалтатын аатыттан эһиги республикатаабы ырааһынныгынан - Аҕа күнүнэн эбэрдэлибин!

Саха Республикатын маннайгы Президентэ М.Е.Николаев Уураабынан Сахабыт сиригэр Аҕалар күннэрэ муус устар бастакы өрөбүлүгэр бэлиэтэнэр буолбута. Эр киһи ыал буолан, аал уоту оттуһан "аар аҕа баһылык" дэтэрин тухары ыал аҕатын үрдүк аатын сүгэр. Дьиз кэргэн нус-хас олобо уонна олоһун уйгуһа, оҕолору итиһи ийэттэн эрэ буолбакка, аҕаттан эмиэ тутулуктаах. Аҕа тус холбура, кини ийэбэ ытыктабыллаах сыһыана, төрөппүт эппиэтинэһин толоруу оҕону общество дьонун гражданинын быһыытынан бэлэмнээһингэ улахан суолталаах.

Кизн көбүстээх, дурда-хахха буолар, эркин курдук эрэнэр дьоммут билинги бутуурдаах олохтуктар эһиги ылыктаах тылгыт-өскүт, олобу анаарыгыт кэлэр кэнчээри ыччаты итиһигэ сүрүн күүс буолар. Аҕаларыт, эһэлэрбит Улуу Кыайыны уһансыбыт олохторун үтүө холбурун аҕа уолаттары киһи уонна Аҕа дойдуну көмүскээччи быһыытынан итиһигэ, кинилэргэ дьыннээх эр киһи хаачыстыбатын интэриһэ ордук наадалаах.

Ытыктабыллаах аҕалар!

Бу ырааһыннык күн истин эбэрдэбин тиэрдэн туран, чэгиэн доруобуйаны, үлэ-бүтүгэр ситиһини, дьиз кэргэнгитигэр дьолу-соргуну баҕарабын!

Маны тэнэ эмиэ бу күнү кытта дьүөрлээн Булчут күнэ бэлиэтэнэр. Өбүгэ саҕаттан саха эр киһитэ кизн тайҕаны, хара тыаны кэрийэ сылдьан бултаан-алтаан өттүк харалаах, илии тутуурдаах, күндү бэлэхтээх алаһа дьизтигэр, кэргэнигэр, оҕолоругар төһөнөрө.

Бу үлэс бүгүһүнү күнэ диэри умнулла илигиттэн үөрэбин уонна сайбаас күн салаллан кэлбиччэ, саха омук үлэһитин тутуһан, саа тутан, саада кыбынан бултуу-алты барар чаас тиэтинэн кэлбитинэн кизн Ньурба булчуттарын үтүө үгэскэ кубулуйбут ырааһынныккытынан - Булчуттар күннэринэн итиһтик-истинник эбэрдэлибин!

А.М.ИННОКЕНТЬЕВ,
"Ньурба куората" МТ баһылыга.

— Сонуннар —

Хорула Дьөгүөр аата үйэтитилиннэ

Кулун тутар 31 к. Хорула нэһилигэр бэлэ түгэн үүннэ. Спорт-саалалара хаптыаалынайдык өрөмүөннэнэн, хаттаан үлэбэ киирдэ. Үөрүлээх быһыыга-майгыга ити өрөмүөнү үбүлээбит "Мин Сахаам сирэ-21 үйэбэ" Үтүө дьыала хамсааһынын дириэсийэтин салайааччыта И.С.Семьянов, Дьокуускайга олоһор хорулалар уопастыбаннай түмсүүлэрин салайааччыта, спец-сибээс генерал майора М.Д.Егоров уонна Ил Түмэн дьокуутаага, улууспут урукку баһылыга В.М.Прокопьев ыалдьыттаатылар.

Нэһилиэк Сэбиэтин уураабынан спорт-саалаба Е.П.Федоров-Хорула Дьөгүөр аата интэрилиннэ. Кини мемориальной дуоскатын, барельебын оҕолор онотторон аҕалан аҕалыттары астылар.

- Бу спорт-саала үлэбэ киириитэ Хорулаба улахан суолталаах, - диір Егор Прокопьевич уола, Дьокуускай к. Сибээс коллехын дириэктэрин административнай-хаһаайыстыбаннай чааска солбуйааччыта Андрей Егорович Федоров. - Нэһилиэккэ спорду сэнгээрээчи уонна дьарыктанар оҕолор элбэхтэр. Спорт-саалаба 2 спорт инструкторын штата көрүлүбүт. Кинилэртэн биридэстэринэн уруккута спортсмен, спорт улахан энтузиаста, чөл олох пропагандиһа Хартасов Климент

Николаевич буолар. Үчүгэйдик үлэлиэхпит дьэн мэкитилээтиллэр.

Муус устар 3-4 кк. аҕабыт Е.П.Федоров-Хорула Дьөгүөр кэриэһигэр көңүл туһууга турнир 10-с төгүлүн буолар. Урукку сылларга улуус иһинэн ытыллара. Быһыл зональнай таһымнанна, Бүлүүттэн, Сунтаартан кэлэлэр. Мин сылын аайы дойдубар кэлэбин. Хорулаба күрэхтэһии ытыатын, үбүлээһинигэр эһин көмөлөһөбүн. Номнуо үгэс курдук, Хорула нэһилиэгин дьаһалтата уонна оскуола салайааччыларга спорт кэскиллээбин өйдүүллэр. Инньэ гынан бэйэлэрэ туруорсаннар, бу күрэхтэһини, тастан үбүлээһинэ суох да буоллар, сылын аайы бэйэлэрин күүстэринэн ыталлар.

Мин баҕа санаам - улууска өссө элбэх итинник спорт-саала аһыллара буоллар, итиэннэ оҕолор спордунан дьарыктаныыларга кэнгэн-тэнийэн истэбин аайы, биһиги тапталлаах аҕабыт санаата толору туолуо этэ дии саныыбын. Муус устар 2 к. аҕабыт туһунан кинигэ сүрэхтэһиитэ бэрт үөрүлээхтик барда. Онон бу нэдиэлэ биһиэхэ олус үөрүлээх уонна кэрэхсэбиллээх буолла дьэн бэлиэтиэхпин баҕарабын.

Геннадий АНТОНОВ.

Бүлүү бөлөхтөрүнэн пресс-тур

Өрөспүүбүлүкэбэ биллэриллибит Урбаан сылын чэрчитинэн ытыллалар дьаһаллар олоххо киириилэрин сырдатар сыаллаах Бүлүү бөлөх улуустарынан айанныыр суруналыыстар десаннара бүгүн Ньурбаба үлэлиир. Өрөспүүбүлүкэ сүрүн хаһыаттарын уонна сурунаалларын 10 киһилээх бөлөхтөрүн Ил Дархан уонна Правительство Дьаһалтатын пресс-сулуспатын старшай реферэнэ С.А. Муксунов салайан илдьэ сылдьар.

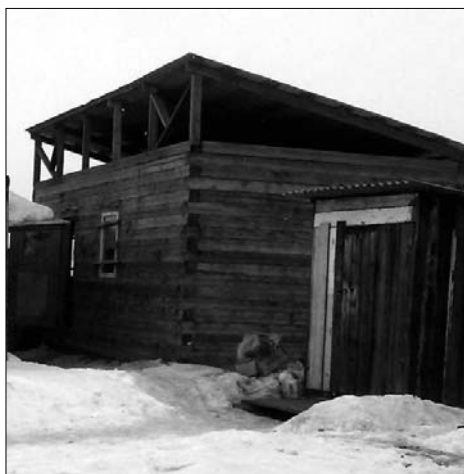
Суруналыыстар улуус баһылыга Б.Н.Попову кытта көрсүһүү кэнниттэн Ньурбабаабы

"Бизнес-инкубаторга" сылдьан улууска дьобус биисинэс сайдыытын туһунан билсиэхтэрэ. Ол кэнниттэн 4 бөлөххө араасхан тэрилтэлэринэн, нэһиликтэринэн тарбаһан үлэлиэхтэрэ, урбаанньыттары кытта миэстэтигэр сирэй көрсөн ир-хоро сэлэргэһиэхтэрэ.

Бу пресс-тур кэнниттэн улууспут урбаанньыттарын туһунан интэриэһинэй, сонун суруйуулары өрөспүүбүлүкэ араас бэчээтиттэн уонна "Саха" НВК биэриилэриттэн билсиэхпит.

Бэйэбит информ.

- Күннээби тиэмэбэ -

Нэһилиэнньэттэн поликлиника үлэтин режимигэр уонна туалеттыгар сыһыаннаах боппуруоһу сүрдүгү сыйлаах, хас да киһиттэн ыйытталаспыттар манньк хоруудары биэрдилэр. Ордук нэһиликтэртэн кириэрччилэр чугастык ылыналара көстөр.

Сардаана, Чаппанда олохтооҕо: "Мин санаабар, бары этээстэргэ туалет үлэтирээ наада. Ханна табыгастаах сиригэр, бастагы этээскэ куруук хатыылаах буолар. Үһүс этээскэ табыстааха, учараттаан кириэрбин. Аны сарсыарда эрдэ кэлэн таһырдыа тымныыга аан хаһан аһылларын күүтэр түгүннэрбит эмиз бааллар".

Елена, учуутал: "Поликлиника тоҕо эрдэ аһыллыбатый? Анаалыска учараттаары поликлиникаҕа сарсыарда 7 чаастан кэлэн турааччыбыт даҕаны, аан хатыылаах буолар".

Уопсастыбаннай туалет – бүтүн куорат кыһалҕата

Ирина, пенсионерка: "Туалет үһүс этээскэ баар диһиллэр да, миигинньик саастаах киһи, эбиитин ыалдыа сүлдүһүн, онно абылаан-мэнилээн тахсарбын ырырҕатабын".

Н.Д.Николаев, Бһахсыт с.: "Туалеты тоҕо хатаан кэбиһэллэр? Киргитэллэр диер буоллахтарына, ыраастаатыннар. Сууһан-тараан үлэлэттиннэр. Балыһаҕа көрдөрүнэр дьонго туалет эбэһээт наада. Уопсайынан, общественной туалет Ньурба куоратыгар суоҕа олус куһаҕан".

*** ** *

Эппиэт ылаары поликлиникаҕа тийэ сырыттым. Сэбиэдиссэй Вячеслав Николаевич Григорьев тухулуһунун актотой саалаҕа кэпсэтиигэ ыһыртаата. Үлэһиттэр этэллэринэн, уонча санитарка күнүгэ биэстэ дьыны сууһаллар-сотоллор. Илиилэригэр 7-8 тыһ. солк. ылар эрэ дьон медицинскэй тэриһтэбэ ирдэнэр ырааһы хаачыһаары үлэһтэн бокуойдамматтар.

Поликлиникаҕа аһардас биер күн устата 3000 киһи көрдөрүнэр. Балаһыанһааны таһыттан сыала-соруга суох кириэр бөмжтэр уонна оскуола оҕолоро уустугурдаллар. Буор иһээччи эр дьон-дьахтар этээстэринэн куота сүлдүр түбэлтэлэрэ үгүс, кинилэри үүрэн таһаараары полиция көмөтүн көрдүлэр. Манньк мөкү көстүү кыһын тымныыга ордук чаастагылар. Бу элементтэрбит, бэл, дьыэ аһыгар кытта хаһа булан ордууланан ыллаллар. Ньурба нэһилиэнньэтин доруобуйатын араһааччылааһынга сэттис сылын сулуһуһуһуһу, куорат хаһайар хаба ортуугар турар поликлиника таас дьыэтэ ити курдук харыс-

хала суох тэһиллэр, болдбуһун иннинэ эргээр.

Билигин баһиланы кириригэ бөһө биэрэллэр. Суох буолан хаалар кэмигэр, ол харчы хамсааһынныттан тутуулар, эмчиттэр пациеннарга Дьокуускайга курдук бэйэлэрин тапчакаларын илдэ сүлдүһалларыгар сүбэһиллэр.

Ырааска сыһыаннаах, дьэ, били "ыалдыр" боппуруоспуттар - туалет үлэтир-үлэһтэбэт боппуруоһугар тийэбит. Харыстаабат, киргиттэр быһыы бүччүм "кабинеттарга" сириэдийэрин эмиз быһааччы сууһар-сотор дьахталлар туһулуулар. Алдынара алдыһар, киртийэрэ киртийэр.

Үс этээскэ холбоон уонча туалет хосторо баалларыттан, 1-кы этээскэ - оҕо поликлиникаҕыгар уонна 3-с этээскэ - дьахтар консультациятыгар туалеттар үлэһиллэр. Оттон 1-кы этээскэ, улахан дьон көрдөрүнэр өттүгэр, үлэтир туруктаах биер туалет хоһо хатанар. 2-с этээскэ туалет техникскэй биричиинэнэн үлэһтэбэт.

"Дьон сүлдүһарыгар 3-с этээс туалета куруук аһаҕас. Кырдыаҕас, кыаммат пациеннарга 1-кы этээс туалеттын хаһан баһар аһан биэрэргэ бэлэммит. Уопсайынан, туалеты ыраастык, культуураалаахтык тутталлара буоллар, бөһөсу суох этибит", - диһиллэр.

*** ** *

Поликлиника үлэтин режимэ манньк: сарсыарда 8 ч. аһыллар, 8 ч. 30 м. - анаалыс тутуута, 9 ч. - быраас приема саһаланаллар. 5 ч. - үлэ күнэ түмүктэнэр. 6 ч. 30 м. - поликлиника сабыллар. Режим биллэриитэ дьыэ аттыгар турар.

Сотору, ыам ыйыгар, тэриһтэ территориян харыстыыр сыйлаах автоматическай икки аһы арыллар боруоталаах тимир аһыраада тутулууһаах.

*** ** *

Уопсастыбаннай туалет - бүтүн куорат кыһалҕата. Поликлиника Ньурба куоратын саамай киинигэр эрэ турарынан, бу боппуруоһу быһаарсар, ноһоруусканы уйунар тэриһтэнэн буолуо суохтаах. Ураты ырааска наадыйар баар-суох поликлиникабытыгар тыа-куорат олохтоохтору туалекка элбэх буолан тоһуоруһарыт, онуоха эбиитин кирдээхтик туттарбыт, саһамдыта суох дьыала.

Икки сыйлааһыта "Холбос" кэһнигэр мэрия уопсастыбаннай туалеты тутан киллэрэр соруктамыта. Дьыэтэ билигин баар эрээри, үлэһтэбэт. Бу туалет хаһан аһылларын уонна уопсастыбаннай туалеттары тутуу былаанна баарын-суоһун "Ньурба куорат" баһылыгын солб. Л.С. Кимтэн туһулаһым. Кини манньк эппиэттиир: "Ити туалеты "СупСтрой" ХЭО (сен.дир. Николаев А.С.) бас билэр строительнай конструкцияларга бүлэһэн тураллар. Бу муус устарга хомуйдахтарына, уопсастыбаннай туалет аһыллыаҕа. Ким хайдах үлэһтэрин быһаара иликит. Биер туалет, биллэн турар, проблеманы быһаарбат. Атын кыбаарталларга уопсастыбаннай туалеттары тутуу былааныгар үлэһтэбит".

Москуба биердэ тутулуубатаһын саһаан кэлэн, үөрэмиппитинэн, дьонго суолталаах боппуруос быһаарыллытын көһүтэн көрүөһүн.

Раиса НИКИФОРОВА.

- Култуура эйгэтэ -

Үс музейы төрүттээччи

Уткин К.Д. Ньурбаҕа үлэһтэбит сыйларыгар анаан "Уткин аабылара" Ньурбатааһы норуоттар доһордоһуулар музейга кулуһ тутар 19 күнүгэр үрдүк таһымнаахтык ыһытыннылар.

К.Д. Уткин төрөөбүтэ 80 сылыгар аналлаах күнүгэ үгүс ыалдыттар, олохтоохтор, үөрэнээччилэр картиннай галерея саалатыгар тобус-толору муһуннулар. Ааһылары эһэрдэлээн Ньурба оройуонун дьаһалтатын персоналга сулуһуһуһуһу салайааччыта Туманова Анна Андреевна уонна СӨ култууратын уонна духуобунай сайдыытын министиэриһтибэтин музейдары сүрүннүүр испэһэлиһэ Белолобская Анастасия Гаврильевна истин-иһирэх тыллары эһтилэр.

10 чаастан саһаламмыт тэрээһин 13ч.30 м. диэри буолла. Емельян Ярославскай аатынан музей дириэктэрэ, Араһыһыа музейдарын сойуһун Президентимун чилиэнэ, историческай билим кандидата Шишигин Егор Спиридонович "Республика билимин кыраайы үөрэтээччи, муһееведа профессор К.Д. Уткин"; педагогическай билим кандидата Гагарина Күнэй Егоровна "Учууталым туһунан үтүө тыл"; историк, кыраайы үөрэтээччи, СӨ үөрэһириитин туйгуна, үлэ уонна Ньурба 1 №-дээх оскуолатын бэтэрээнэ Егоров Вячеслав Иванович "Саха саарыһнарыттан биердэстэрэ"; Норуоттар доһордоһуулар музей дириэктэрэ Борисов Б.Б. "Музей - оһону иитэр-үөрэтэр киин"; профессор Ф.Г.Сафронов аатынан Ньурба кииннэммит библиотекаһын Сүлэтэһи салаатын библиотекара Николаева Маргарита Михайловна "К.Д. Уткин как личность"; Хаһалаастааһы салаатын библиотекара Николаева Мария Николаевна "К.Д. Уткин литератор быһыыһын" у.д. аһыттары сэрээһи иһитилэр.

Музейга сүлдүһааччылар "Профессор Ксенофонт Уткин: учуонай, суруйааччы, муһеевед" истиндэни кэрэхсээн көрдүлэр. Ордук бюһун экспозиционер Петров Василий Николаевич онорбутун "Бэйэтинэн олоһор, үтү-үкчү" диэн олус сонурбаатылар, хаартыскаҕа өйдөбүннүк гыһан ыһыллар.

Күнүс 3 чаастан Ньурбатааһы Государственной көһө сүлдүр драматическай тыйаатыр биллиилээх артыыһтара В.П. Николаева, Б. Борисов К.Д. Уткин Ньурбатааһы тыйаатыр сайдыытыгар, үлэтигэр улахан болһомтотун уурынын, кэккэ ыһатыһалары, киһигэлэри суруйбутун, киһилэри өрө тутан үһһэ таһаартаабытын истинник бэлиэтээтилэр. Кини хоһооннорун аахтылар. Иитэн-үөрэтэн композитор, СӨ култуураһын үтүөлээх үлэһитэ гыммит төрөһпөтөһ эрэ уола, биер дойдулааһа А.А. Моргусов салайар дьахталларын аһаамбыһынан Уткин тылларыгар ырыалары ыһлааттылар.

Салгыы "Дьылһам анала" К.Д. Уткин 80 сааһыгар аналлаах дьоро кыһһэбэ кылгас киинэ уһулуубутун, араас кэмнэрдээһи хаартыскалары экранга көрөн аһынныбыт.

Н.Н. Мартынов, кыраайы үөрэтээччи, историк, Саха сиригэр Бочуоттаах ытык кырдыаһа К.Д. Уткин ыһыахтары туос сахалыы ыһыгары ситиспитин, сиэри-туому тутуһарын, Гоголева Марта Романовна, Т.Е. Томская айар куттааһын, Ньурба оройуоһугар култуура, духуобуһнас сайдыытыгар сүһкэннээх акылааты уурбутун, уһуйбут, үөрэһит, иһппит дьонноһо Олесова Т.П., Туманова А.А., Захарова А.А. у.д.а. уһуһааччыларын, аһа саастаах убаастыыр, ытыктыыр аһакалларын К.Д. Уткины киһи, салайааччы, доһор, табаарыс быһыыһын чулуутун үтүө-мааны, махтал иһирэх тылларын эһтилэр-тыһыннылар.

Ньурбатааһы Норуоттар доһордоһуулар музейы үлэһиттэрэ: дириэктэр Борисов Б.Б., научнай үлэһит Борисов В.Б., фонда хранителэ Евсеева С.В., Петров В.Н. - экспозиционер, Николаева М.И. - музей хранителэ, Назарова С.Н. - музей хранителэ, Неустроева И.И. - ыһычаты кытта үлэһи тэриһэр испэһэлиһэ үгүс түбүгү көрсөн бу "Уткин ааһылары" үрдүк таһымна тэриһиттэрин, ыһыһыттарын кыттыбыт, иһитибт дьонноһо ааттарыттан махталбытын биллэрэбит.

Аһаан-минээн Дьокуускай куораттан буруоһу сүлдүр К.Д. Уткин саһа киһигэлэри: "Древнеарийские истоки предков Саха", историк-востоковед биер дойдулааһыт А.А. Николаев "Тайная история Саха" киһигэтинэн сиэттэрэн суруйа оһуһу киһигэтин, "Сборник трудов" 16-с тоумун бэлэх ылан биергэ үлэһтэбит дьонноһун-сэрэгэтин умһуабат Эбит диэн сүргэбит көтөбүлүн үөрэ-көтө К.Д. Уткин аһаанаммыт күнү түмүктээтибит. Бириэмэ ыһымынан сорох этиэһтээх-тыһыһааһа да дьонноһо аһыһан үөрэн-көтөн бу сэргэх тэрээһингэ кыттыһыны ыһыһыттарыттан, көрбүт-тэриһтэн-иһитибтэриһтэн сүөһ үрдээн тарһастылар.

Оһон, ньурбалар биер дойдулааһыт, Ньурбатааһы норуоттар доһордоһуулар музейы, Дьокуускайга хомус музейын уонна Саха сиригэр меценатство музейын тэриһит К.Д. Уткин 80 сааһын туолбутун үрдүк таһымнаахтык бэлиэтээтилэр.

В.И.ЕГОРОВ,
Ньурбатааһы музей 1978-1984 с.с. старшай научнай сотрудинга.

- Бэлиэ түгэн -

"Хорула Дьөгүөр" киһигэ сүрэхтэһиитэ

Муус устар 2 к. Убайаан орто оскуолатыгар педагогическай үлэ, тыһы бэтэрээнэ, Учууталлар учууталлара, Хорула нэһилигын уонна Ньурба улуһун бочуоттаах олохтооһо, спортивнай Албан аат музейын төрүттээччи, спорт пропагандиһа, энтузиһа Е.П. Федоров-Хорула Дьөгүөр сырдык кэриэһигэр аһаммыт "Хорула Дьөгүөр" диэн киһигэ сүрэхтэннэ.

Оһолоро хомуйан таһаарыт киһигэлэригэр төрөөбүт Хорулатыгар быдан былыргыттан спорт сайдыытын, спорду кытта энгэрдэһит оһо сааһын, Атлантаҕа ыһытылыбыт Олимпиадаҕа сырыһытын, спортивнай Албан аат музейын туһунан Егор Прокопьевич суруйуулар, киһи туһунан аһыһылар киририһтэр.

Бэриһиһилээх үлэһинэн-хамнаһынан, уһараабат дьулуруунан төрөөбүт улуһун историятыгар, биер дойдулаахтарыгар умнулуубат өйдөбүлү хаалларбыт үтүө киһи баай ис хоһоонноох оһолор, таһаарыһылаах үлэтигэр-хамнаһыгар аһаммыт иһирэх аһыты кыһһиттэр киһи оһолоро, аймахтара, үөлээннээхтэрэ, үөрэнээччилэрэ, доһотторо, ыалдыттар муһуннулар.

Егор Прокопьевич 1978 сылтан 2009 с. олохтон барыһар диэри үлэһтэбит Убайаанын оскуолатыгар биер киһигэ сүрэхтэнэрэ түбэһиэх буолбатаһын туһунан презентацияны иһлээн-саһалаан ыһыһыт кыһыһа, Ньурба драмтыһаатырын литературнай сотрудинга Мария Егоровна Семенова бэлиэтээтэ. Убайаан оскуолатын дириэктэрэ Л.В. Иванова Егор Прокопьевич саһа учууталлы кэһитигэр киһини улаһаннык өйөөбүтүн, билигин оһолоро Мария, Андрей уонна Александр куорсун аһыһыммыт оскуолаһарын кытта ситимэһин быһпатарын, көмөлөһө туралла-

Андрей, Мария уонна кыра сиэнэ.

рын махталлаахтык аһыһна.

Улуос баһылыга Б.Н. Попов Убайаан оскуолаһа сайдыы суолугар биһэтик үктэнэн эрэһин үөрэнээччилэр үөрэххэ, спорка, култуураҕа ситиһиһилэрэ туһулууларын, 2017-2018 с.с. манна саһа таас оскуола тутуута саһаланыһын туһунан эттэ. Дириэктэр-дэһит кэмигэр Е.П. Федоров Убайаан орто оскуолаһын саһа дьыэтэ 1985 с. тутулдан киририһитигэр, маһырыһаалынай-техникскэй баазатын бөһөргөтүүтэ элбэх сыратын-сылбатын биһэриһтин туһунан доһоторо А.С. Захаров кэпсээтэ. Үтүө аһыһыһан тылларын Е.П. Федоров-Хорула Дьөгүөр таһыа, 92 саастаах ытык кырдыаһа, Дьии-кимдэ нэһилигын бочуоттаах олохтооһо Д.И.Семенов, педагогическай үлэ бэтэрээнэ С.А. Потапов эһтилэр. Семен Акимович: "Кини дьыһнээх патриот этэ, аһа да Хорула. Спорду

өрө тутара, ол да иһин спорт музейын соһотуһун тэриһитэ. Педагогическай талаана кылаас салайааччыһын үлэтир кэмигэр ырыһыйдык көстүбүт", - диэтэ.

Хорула Дьөгүөр ытык-танар ыал аһатын, туһууһу, спорду, тыйаатыры таһааччы, уопсастыһаннык, олоххо актыыбыһнай позициялаах киһи быһыыһын биер чугас дьонноһо ирэ-хоро аһыннылар, үчүгэй оһолордоох буолан аһын үйэтигэр киһигэ таһыһытын бэлиэтээн эттиһилэр. Кини туһунан олохтооһ телевидение 2010 с. устубут биэриһитин, спорт уонна оскуола музейын көрүү тэриһиннэ. Муһыһыһан үһһүмүрдэриһэн Убайаан үөрэнээччилэриһин "РеМиДо" ырыа, "Кустук" үһкүү аһаамбыһылар, тыйаатыр артыһыһа, ырыһыһ Дмитрий Слепцов эһэрдэ-лээтилэр.

Раиса НИКИФОРОВА.

ПРОГРАММА ТВ 6 - 10 АПРЕЛЯ

Понедельник, 6 апреля

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 02.45, 03.05 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20 Сегодня вечером 16+ 14.25, 15.15, 01.00 Время покажет 16+ 16.00, 03.55 Мужское/Женское 16+ 17.00, 01.50 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 21.30 Т/с "Однажды в Ростове" 16+ 23.10 Вечерний Ургант 16+ 23.45 Познер 16+ 00.45 Ночные новости

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00 Диктатура женщин 12+ 09.55 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Последний январь" 12+ 16.00 Т/с "Цвет черемухи" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Склифосовский" 12+ 22.50 Анальгетики. Пить или не пить? 12+ 23.50 Дежурный по стране 12+

НВК САХА

06:00 Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 Саха сирэ 12+ 10:15 Дойдум дьоно ("Хангалас" ТВ) 6+ 10:45 Дойдум дьоно ("Абий" ТВ) 6+ 11:00 Геван 6+ 11:30 Дойдум дьоно ("Нурба" ТВ) 6+ 12:00 Саха сирэ 12+ 12:15 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Последний январь" 12+ 16.00 Т/с "Цвет черемухи" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Склифосовский" 12+ 22.50 Анальгетики. Пить или не пить? 12+ 23.50 Дежурный по стране 12+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30, 10.25, 11.30, 11.50, 12.40, 13.35, 14.25, 15.00, 15.45, 16.40 Т/с "Гетеры майора Соколова" 16+ 18.00, 18.40, 00.35, 01.20, 02.00, 02.35, 03.05, 03.40, 04.15 Т/с "Детективы" 16+ 19.20, 20.10 Т/с "След" 16+ 21.25 Т/с "Такая работа" 16+ 22.15 Момент истины 16+ 23.10 Место происшествия. О главном 16+ 00.10 День ангела 0+

КУЛЬТУРА

06.00 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.10 Новости культуры 09.15, 22.30 Наблюдатель 0+ 10.15, 23.25 Т/с "Расследования комиссара Мегрэ" 0+ 11.10 Д/ф "Магия стекла" 0+ 11.25 Д/ф "Одиссея одной семьи. Нет ничего в жизни случайного" 0+ 12.10 Линия жизни 0+ 13.05, 00.40 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 Литературное Переделкино 0+ 14.40 Д/ф "Елена Соловой. Преображение" 0+ 15.10 Х/ф "Раба любви" 0+ 16.45, 00.15 Михаил Плетнев, Российский национальный оркестр и Московский государственный академический камерный хор плу В.Минина 0+ 17.15 Д/ф "Сцена жизни" 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 "Сати. Нескучная классика..." с Виолетой Урманя 0+ 19.10 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.25 Правила жизни 0+ 19.55 Т/с "Католикос-Патриарх всея Грузии Илия Второй" 0+ 20.25 Тем временем 0+ 21.15 Д/ф "Потерянные пирамиды Китая" 0+ 01.40 Д/ф "Баухауз. Мифы и заблуждения" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Букашки" 04.10 М/с "Смурфики" 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 06.00, 09.30 Мультфильмы 06.40, 17.55, 01.40 М/с "Весёлые паровозики из Чаггинтона" 07.05, 18.20 М/с "Ягодный пирог. Шарлотта земляничка" 07.30, 02.00 М/с "Тинга-тинга. Страна африканских мифов" 07.50 Лентяево 08.30, 02.25 М/с "Мир слов" 09.10, 16.50, 01.15 М/с "Щенячий патруль" 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 11.00 Почемучка 11.15 М/с "Барбоскины" 14.05 М/с "Алиса знает, что делать!" 15.00, 00.25 М/с "Поезд динозавров" 16.00, 03.05 М/с "Привет, я Николая!" 18.40 М/с "Самый маленький гном" 19.30 Спокойной ночи, малыши! 19.40 М/с "Барбоскины" 21.20 Т/с "Классная школа"

Вторник, 7 апреля

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 02.50, 03.05 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.30, 21.30 Т/с "Однажды в Ростове" 16+ 14.25, 15.15, 02.05 Время покажет 16+ 16.00 Мужское/Женское 16+ 17.00, 01.10 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 23.20 Вечерний Ургант 16+ 23.55 Ночные новости 00.10 Структура мента 16+ 03.55 В наше время 12+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00 Юрий Гагарин. Семь лет одиночества 12+ 09.55 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Последний январь" 12+ 16.00 Т/с "Цвет черемухи" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Склифосовский" 12+ 22.50 Шифры нашего тела. Неизвестные органы 12+ 23.50 Судьба. Закон сопротивления 12+

НВК САХА

06:00 Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 Саха сирэ 12+ 11:00 Ориентир-здоровье 11:30 Дойдум дьоно ("Бороҕон" ТВ) 6+ 12:00 Саха сирэ 12+ 12:15 Дойдум дьоно ("Майа" ТВ) 6+ 12:30 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 13:30 Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 Жизнь прекрасна! 6+ 16:00 Прогресс 6+ 16:30 Дойдум дьоно ("Нам" ТВ) 6+ 17:00 Дойдум дьоно ("Сунтаар" ТВ) 6+ 17:30 "Хотугу суус" 6+ 18:00 Саха сирэ 12+ 18:15 Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45 Күнчээн 6+ 19:00 Якутия 12+ 19:15 "ТВ-спорт": Вячеслав Карпов 6+ 19:30 Дойдум дьоно ("Нурба" ТВ) 6+ 19:45 Sakha-card 6+ 20:00 Буква закона 12+ 20:30 Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 Биликчээн 0+ 21:15 Аал-луук мас 6+ 21:45 Умный город 22:00 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 23:00 Саха сирэ-Якутия 12+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30 Х/ф "Если враг не сдаётся" 12+ 11.30, 12.15, 13.00, 13.45 Т/с "Туман" 16+ 15.00 Открытая студия 16.30 Д/ф "Города - Герои. Тула" 12+ 18.00, 18.40 Т/с "Детективы" 16+ 19.20, 20.10, 22.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Т/с "Такая работа" 16+ 23.00 Х/ф "Блондинка за углом" 12+ 00.40 Х/ф "Перед рассветом" 16+ 02.20, 03.15 Право на защиту 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.20 Новости культуры 09.15, 22.40 Наблюдатель 0+ 10.15, 23.25 Т/с "Расследования комиссара Мегрэ" 0+ 11.10 Праздники. Благовещение 0+ 11.35 Эрмитаж - 250 0+ 12.05 Д/ф "Потерянные пирамиды Китая" 0+ 12.55 Д/ф "Роберт Бернс" 0+ 13.05, 00.55 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 Литературное Переделкино 0+ 14.40 Д/ф "Гений русского модерна. Федор Шехтель" 0+ 15.20 "Сати. Нескучная классика..." с Виолетой Урманя 0+ 16.00 Острова 0+ 16.40 Дмитрий Корчак, Алексей Петров и хор Академии хорового искусства им. В.С.Попова 0+ 17.30 Царица Небесная. Владимирская икона Божией Матери 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Искусственный отбор 0+ 19.10 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.25 Правила жизни 0+ 19.55 Т/с "Схиархимандрит Гавриил Бунге" 0+ 20.25 Ланг Ланг в Москве. Прямая трансляция из Концертного зала им. П.И.Чайковского (кат0+) 01.50 Д/ф "Иван Айвазовский" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00, 00.05 М/с "Букашки" 04.10 М/с "Смурфики" 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 06.00, 09.30 Мультфильмы 06.40, 17.55, 01.40 М/с "Весёлые паровозики из Чаггинтона" 07.05, 18.20 М/с "Ягодный пирог. Шарлотта земляничка" 07.30, 02.00 М/с "Тинга-тинга. Страна африканских мифов" 07.50 Лентяево 08.30, 02.25 М/с "Мир слов" 09.10, 16.50, 01.15 М/с "Щенячий патруль" 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 11.00 Почемучка 11.15 М/с "Барбоскины" 14.05 М/с "Алиса знает, что делать!" 15.00, 00.25 М/с "Поезд динозавров" 16.00, 03.05 М/с "Привет, я Николая!" 18.40 М/с "Самый маленький гном" 19.30 Спокойной ночи, малыши! 19.40 М/с "Фиксики" 21.20 Т/с "Классная школа" 21.45 М/с "Кольбельные мира"

Среда, 8 апреля

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 02.55, 03.05 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20, 21.30 Т/с "Однажды в Ростове" 16+ 14.15, 15.15, 02.05 Время покажет 16+ 16.00, 04.00 Мужское/Женское 16+ 17.00, 01.10 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 23.15 Вечерний Ургант 16+ 23.50 Ночные новости

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00 Шифры нашего тела. Неизвестные органы 12+ 09.55 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Последний январь" 12+ 16.00 Т/с "Цвет черемухи" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Склифосовский" 12+ 22.50 Специальный корреспондент 12+ 00.30 Последний бой Николая Кузнецова 12+

НВК САХА

06:00 ПРОФИЛАКТИКА 12:00 Саха сирэ 12+ 12:15 Дойдум дьоно ("Нурба" ТВ) 6+ 12:30 Жизнь прекрасна! 6+ 13:30 Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 16:00 В кадре-республика (ТВ "Заполнение") 6+ 16:30 ТВ фондатыттан 6+ 17:00 Дойдум дьоно ("Муома" ТВ) 6+ 17:30 Дойдум дьоно ("Бэрдыгэс" ТВ) 6+ 18:00 Саха сирэ 12+ 18:15 Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45:00 Күнчээн 6+ 19:00 Якутия 12+ 19:15 Паламентский вестник 12+ 19:45 Т/с "Сирэ-олох төрдө" 12+ 20:30 Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 Биликчээн 0+ 21:15 Саха санаата 6+ 22:00 Жизнь прекрасна! 6+ 23:00 Саха сирэ-Якутия 12+ 23:30 Үтүө киэһэнэн! 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30 Х/ф "Перед рассветом" 16+ 11.30, 12.20, 13.00, 13.40 Т/с "Туман-2" 16+ 15.00 Открытая студия 16.30 Д/ф "Города - Герои. Севастополь" 18.00, 18.40 Т/с "Детективы" 16+ 19.20, 20.10, 22.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Т/с "Такая работа" 16+ 23.00 Х/ф "Шофер поневоле" 12+ 00.50 Х/ф "Зеленые цепочки" 12+ 02.45, 03.40 Право на защиту 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.10 Новости культуры 09.15, 22.30 Наблюдатель 0+ 10.15, 23.25 Т/с "Расследования комиссара Мегрэ" 0+ 11.00 Д/ф "Лоскутный театр" 0+ 11.10, 19.25 Правила жизни 0+ 11.35 Красуйся, град Петров! Зодчий Леонтий Бенуа 0+ 12.05, 21.05 Д/ф "Загадка мумии Рамсеса" 0+ 12.50, 21.50 Д/ф "Куско. Город инков, город испанцев" 0+ 13.05, 00.55 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 Литературное Переделкино 0+ 14.40 Д/ф "Доктор Трапезников. Выжить, а не умереть..." 0+ 15.20 Искусственный отбор 0+ 16.00 Больше, чем любовь 0+ 16.40 Владимир Минин и Московский государственный академический камерный хор 0+ 17.15 Д/ф "Камчатка. Огнедышащий рай" 0+ 17.30 Царица Небесная. Казанская икона Божией Матери 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Абсолютный слух 0+ 19.10 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.25 Т/с "Архимандрит Ефрем Аризонский" 0+ 20.25 Власть факта. "Партизанская война" 0+ 00.10 Дмитрий Корчак, Алексей Петров и хор Академии хорового искусства им. В.С.Попова 0+ 01.50 Д/ф "Роберт Бернс" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00, 23.55 М/с "Букашки" 04.10 М/с "Смурфики" 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 06.00, 09.30, 18.40 Мультфильмы 06.40, 17.55, 01.40 М/с "Весёлые паровозики из Чаггинтона" 07.05, 18.20 М/с "Ягодный пирог. Шарлотта земляничка" 07.30, 02.00 М/с "Тинга-тинга. Страна африканских мифов" 07.50 Лентяево 08.30, 02.25 М/с "Мир слов" 09.10, 01.15 М/с "Щенячий патруль" 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 11.00 Почемучка 11.15 М/с "Фиксики" 14.05 М/с "Алиса знает, что делать!" 15.00, 00.25 М/с "Поезд динозавров" 16.00, 03.05 М/с "Привет, я Николая!" 16.50 М/с "Томас и его друзья" 19.30 Спокойной ночи, малыши! 19.40 М/с "Смешарки" 21.20 Т/с "Классная школа" 21.45 М/с "Кольбельные мира" 21.50 Т/с "Принцесса слонов" 12+

Четверг, 9 апреля

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 03.05 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20, 21.30 Т/с "Однажды в Ростове" 16+ 14.15, 15.15, 01.15 Время покажет 16+ 16.00 Мужское / Женское 16+ 17.00, 02.05 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 23.20 Вечерний Ургант 16+ 23.55 Ночные новости 00.10 Эрнст Неизвестный. "Я доверяю своему безумству" 16+ 04.05 Контрольная закупка

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00 Последний бой Николая Кузнецова 12+ 09.55 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Последний январь" 12+ 16.00 Т/с "Цвет черемухи" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Склифосовский" 12+ 22.50 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+ 00.30 Демократия массового поражения 16+

НВК САХА

06:00 Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 Саха сирэ 12+ 10:15 ТОК 6+ 11:15 Продвижение 6+ 11:30 Сардаана 6+ 12:00 Саха сирэ 12+ 12:15 Дойдум дьоно ("Хотун Булүү" ТВ) 6+ 12:30 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 13:30 Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 16:00 Байанай 16+ 16:30 Геван 6+ 17:30 "Хотугу суус" 6+ 18:00:00 Саха сирэ 12+ 18:15 Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45 Күнчээн 6+ 19:00 Якутия 12+ 19:15 Эргимэт 12+ 19:30 Диалог с властью 12+ 20:15 "Сахатрансфетгаз: с нами теплее!" 20:30 Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 Биликчээн 0+ 21:15 Сэргэлээххэ сэхэргэтиэх 6+ 22:00 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 23:00 Саха сирэ-Якутия 12+ 23:30 Үтүө киэһэнэн! 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30, 11.30 Х/ф "Шофер поневоле" 12+ 12.25 Х/ф "Зеленые цепочки" 12+ 15.00 Открытая студия 16.30 Д/ф "Города - Герои. Москва" 12+ 18.00, 18.40 Т/с "Детективы" 16+ 19.20, 20.10, 22.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Т/с "Такая работа" 16+ 23.00 Х/ф "Евдокия" 12+ 01.10 Х/ф "Если враг не сдаётся" 12+ 02.45, 03.40 Право на защиту 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.10 Новости культуры 09.15, 22.30 Наблюдатель 0+ 10.15, 23.25 Т/с "Расследования комиссара Мегрэ" 0+ 11.10, 19.25 Правила жизни 0+ 11.35 Россия, любовь моя! Ведущий Пьер Кристиан Броше. "Эвэнки" 0+ 12.05 Д/ф "Радиоволна" 0+ 13.05, 00.55 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 Литературное Переделкино 0+ 14.40 Д/ф "Всеволод Пудовкин. У времени в плену" 0+ 15.20 Абсолютный слух 0+ 16.00 К 75-летию со дня рождения Михаила Ромадина 0+ 16.40, 00.15 Владимир Спиваков, Национальный филармонический оркестр России и Академический Большой хор "Мастера хорового пения" 0+ 17.30 Царица Небесная. Феодоровская икона Божией Матери 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Черные дыры. Белье пятна 0+ 19.10 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.55 Т/с "Архимандрит Кирилл Павлов" 0+ 20.20 Д/ф "Бронзовый век Эрнста Неизвестного" 0+ 21.50 Д/ф "Национальный парк Тингвэдир. Совет исландских викингов" 0+ 01.50 Д/ф "Фрэнсис Бэкон" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00, 00.15 М/с "Букашки" 04.10 М/с "Смурфики" 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 06.00, 18.40 Мультфильмы 06.40, 17.55, 01.40 М/с "Весёлые паровозики из Чаггинтона" 07.05, 18.20 М/с "Ягодный пирог. Шарлотта земляничка" 07.30, 02.00 М/с "Тинга-тинга. Страна африканских мифов" 07.50 Лентяево 08.30, 02.25 М/с "Мир слов" 09.30 М/с "Самый маленький гном" 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 11.00 Почемучка 11.15 М/с "Смешарки" 14.05 М/с "Алиса знает, что делать!" 15.00, 00.25 М/с "Поезд динозавров" 16.00, 03.05 М/с "Привет, я Николая!" 16.50 М/с "Томас и его друзья" 19.30 Спокойной ночи, малыши! 19.40 М/с "Везуха!" 21.20 Т/с "Классная школа" 21.45 М/с "Кольбельные мира"

Пятница, 10 апреля

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20 Т/с "Однажды в Ростове" 16+ 14.15, 15.15 Время покажет 16+ 16.00 Мужское / Женское 16+ 17.00 Жди меня 12+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Человек и закон 16+ 19.50 Поле чудес 12+ 21.00 Время 21.30 Голос. Дети 12+ 23.35 Вечерний Ургант 16+ 00.30 Эрнст Неизвестный. "Я доверяю своему безумству" 16+ 01.30 Х/ф "12 разрядов" 16+ 03.35 Х/ф "В поисках сахарного человека" 05.10 Контрольная закупка

РОССИЯ1

05.00 Утро России 08.55 Мусульмане 12+ 09.10 Главная сцена. Специальный репортаж 12+ 10.05 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Последний январь" 12+ 16.00 Т/с "Цвет черемухи" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 21.00 Главная сцена 12+ 00.00 Х/ф "Подари мне немного тепла" 12+

НВК САХА

06:00 Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 Саха сирэ 12+ 10:15 Полярная звезда. Телеконкурс 6+ 11:00 Харах дьалгыар 12+ 12:00 Саха сирэ 12+ 12:15 Дойдум дьоно ("Хангалас" ТВ) 6+ 12:30 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 13:30 Саха сир

– Редакция почтата –

Бэйэбит туһунан кылгастык билиһиннэрэр буоллаха... Биһиги 1978 сыллааха икки кылааһынан 60 буолан ситиһилээхтик үөрэнэн 12 выпуһунан бүтэрбиппит. Оскуола дириэктэринэн Иванов Дмитрий Софронович, завуһунан Анна Даниловна үлэлээбиттэрэ. "А" кылаастарга кылаас салайааччытынан Аркадий Прокопьевич, "Б"-га салайааччыбыт Яков Сергеевич этилэр.

Эрдэттэн тэринэн оскуоланы бүтэрбит оҕолор кыттыһан тапталлаах оскуолабытыгар саха тылын уонна литературатын кабинеттар оборудовани бэлэхтээбит. Онтубут барыта туран лоп-бааччы буолбуттун сүргэбит көтөбүлүннэ.

Өр сылларга көрсүбэккэ сылдыбыт буолан көрсүһүү истинник ааста. Ыраактан-чугастан 26 буолан ирээ-хоро сэхэргэстибит. Күлэн-оонньоон ааспыт оҕо саастытын санаан икки күн устата, аҕам саастаах бэйэбит, оҕолуу истинник үөрдүбүт. Урукку учууталларбытын, иитээчилэрбитин көрсөн үөрүүбүтүн өссө үрдэттэ. Ол курдук: Александра Григорьевна Иванованы, Юлия Ивановна Ушканованы, Егор Михайлович Поликарповы, Яков Сергеевич Алексеевы, Аркадий Прокопьевич Николаевы, Виктор Алексеевич Алексеевы көрсөн сэхэргэстибит.

Ахтан-санаан аастыбыт Владимир Николаевич Ефремовы, Михаил Яковлевич Прокопьевы, Гаврил Спиридонович Петровы, Алексей Алексеевич Федоровы, Сусанна Николаевна Мартынованы, Прокопий Петрович Кириллины уо. д. а.

Чуукаарым чуораана чугдаардын

Кулун тутар 27-28 күннэригэр Чуукаар орто оскуолатын 100 сааһын туолбут үбүлүөйүгэр баран кэллим.

Параадтан саҕалаан араас тэрээһиннэргэ кытынныбыт. Дьон бөҕө тобуоруһа мустубута киһи сүргэтин көтөбөр. Араас сылларга бүтэрбит оҕолор мустаммыт урукку кэмнэри санаһан үөрдүбүт-көттүбүт. Му-

зейга, кабинеттарга аат ингэриммитин сэргий көрдүбүт.

Урукку олоҕорбут интернаппыт иккис тыннаммытын биһирээтибит. Киһирэн хосторго алын сүһүөх оҕолоро ис кирибэх-

тик оҕостон үөрэнэллэрин үөрэ көрдүбүт. Оҕо саада, оскуола ыкса сибээстээхтик үлэлииллэрэ харааха бырабыллар...

Егор Михайлович Поликарпов үөрэ-көтө, үлэлии-хамсыы сылдыбарын наһаа астыным. Элбэх да ансаамбыллары, хордара "туруорбут" эбит. Оҕолуун-кырдыаҕастытын ырыа куттаах сылдыбалара көрүүххэ-истиэххэ астык.

Урукку үлэлээн ааспыт учууталларбыт үлэлэрэ сыаналанан сүргэлэрэ көтөбүлүбүтэ үчүгэйин! Эдэр көлүөнэ ыччат бэйэтин оскуолатыгар төннөн кэлэн учууталларын кытта сэргэ сылдьан, сүбэ-ама ылан үлэлииллэрин көрөн астыным.

Чуукаар нэһилиэтин олохтоохторо бары турунан оскуолабын 100 сааһын үчүгэйдик тэрийбиттэрин иһин барҕа махталбын тиэрдэбин!

Эһиэхэ өрүү үөрүү-көтүү, дьол-соргу тосхойдун, санаабыккыт сатаннын, толкуйдаабыккыт тобулуннун! Эдэр көлүөнэ ыччаккыт Чуукаар оскуолатын чугдаарар чуораанын ырааха диэригин тириэртин!

Сүүс саастаах оскуола аныгыскы көрсүһүүгэ аныгылы тугуулаах, таас оскуола аанын аһан көрсөрүгэр баҕа санаанын тиэрдэбин. Бары үөрэппит, иппит учууталларбытыгар барҕа махталбын тиэрдэбин.

**Чуукаар орто оскуолатын
12 выпуһун үөрэнээччигэ,
Антоновка орто оскуолатын учуутала
Аграфена Александровна АФАНАСЬЕВА.**

1931-32 үөрэх дьылыгар начаалынай оскуола, 1935-36 үөрэх дьылыгар 5 кылаас аана аһыллар, 1937-38 үөрэх дьылыгар 7 кылаас аана тэлэччи аһыллан, аан маннай 10 оҕо бүтэрбит. 1989-90 үөрэх дьылыгар ситэтэ суох орто оскуола буолбут, онтон 1990-91 үөрэх дьылыгар орто оскуола статусун ылбыт. Оскуола олохтонобуттун 1957 с. оскуола сана дьыэтэ тутуллубута. Онтон 1983 с. икки мэндизмэннээх дьыэтэ тутуллан үлэбэ киһирэн, билиһиннэ диэри үлэлиитурар.

Отут икки сыл устата маһынан тутуллан үлэбээбит оскуола эргэрэн, сахсайан улахан хаптыалаһан өрөмүөһүнэ наадыра илэ көстөн турар чакчы буолар. Онон нэһилиэк, оскуола салалталара бу болпуруһунан дьарыктана сылдыбалара биллэр.

Бу суруйа олоҕор киһи, бу оскуоланы бүтэрбитэ хайы сах 60 сыл буола охсубут эбит. Ол аата 1955 сыллааха бүтэрэн айан суолун киэн аартыгын тутуспут эбиппин. Ол иһин, этэллэр ээ, этэннэ сырыттааха, дьыл-хонук диэн. Кырдыга даҕаны, ити сыллар кэннилэригэр, этэргэ диэри, дьоллоох олох биһиэхэ саҕаланнаҕа дии. Ол курдук үөрэх, үлэ алтыһылаах олоҕу онгостон, дьон көккээтигэр туораабакка этэннэ олоҕор, үлэлээн аҕыс уоммутугар үктэнээри үөрэ-көтө олоҕдохтун.

Ол 60 сыл анараа өттүн анааран көрдөххө, 1 Хангалас сэттэ кылаастаах оскуолатын 10 буолан, 7 уол, 3 кыыс эйэ дэмнээхтик үөрэнэн бүтэрбит эбиппит. Итилэртэн 4 киһи үрдүк, 6 киһи анал орто үөрэхтэри бүтэрэн, идэлэринэн уһун сылларга үтүө суобастаахтык үлэлээн ааспыттара. Кинилэртэн билигин 3 эрэ киһи ордон 80-ча саастарыгар сылдыбалар.

Биһиги көлүөнэ Аҕа дойдуну сэрэитин сылларын кэннигэр кырыымчык соҕус

60 сыл ааһа охсубут

Николай Иннокентьевич Кочнев аатынан 1 Хангалас орто оскуолатын бу күннэргэ 85 сылын бэлэстээри хомуна-даһана сылдыбалара биллэр. Историины сэбэтэн көрдөххө 1929-30 үөрэх дьылыгар Илимниргэ ликбез аһыллыбыт эбит. Дьэ итинтэн ылата саҕаланар бу оскуола историята.

кэмнэ түбэһэн, үксүбүт интернат өнгөтүнэн туһанан үөрэмиппит. Оскуолабыт учууталлара уонна интернат үлэһиттэрэ үксүлэр Армияттан этэннэ эргиллэн кэлбиттэр этилэр. Инньэ гынан бэрээдэги ирдиир, тутуһуннарар даҕаны этилэр. Оскуолаҕа бастаан Михаил Степанович Матвеев диэн сэрэиттэн элбэх бойобуой наҕараадалардаах, офицер званиелаах, саас ортолоох, байыаннай курун ыга тардына сылдыбар, бэрт дыппиэ көрүнгээх киһи дириэктэр этэ. Кини чинг-чингик үктэн иһэр буоллаҕына көрдүргэ уу чуумпу буола түһэр.

Михаил Софронович Егоров эмиэ аармыйаттан кэлбит, үрдүк унуохтаах, байыаннайдыы туттар-хаптар эмиэ дыппиэ көрүнгээх киһи военрук уонна интернакка иитээчинэн үлэлиир этэ. Хас сарсыарда аайы лоп курдук 7 чааска "подъем" диэн сөҕ кылааһынан хамаанда биэрэн ойуулаан туруортуур этэ. Олоро түһээт таһанна хачыгыраһан барааччыбыт. Аны аһаан бүтээпитин кытары стройдатылаан баран оскуолабыт диэки хамаанда биэрэр. Үрдүкү кылаас оҕолорун ол баран иһэн ыллатара. Ол ыллыгы ырыалара үксэ байыаннай аңардаах буолаллара. Онон барыта бэрээдэк буолара.

Оскуолаҕа орто саастаах уонна эдэр учууталлар үлэлииллэрэ. Арай саамай аҕа саастаахтара Н.И. Кочнев быһылаах этэ.

Николай Иннокентьевич музыкальнай инструменнары тутуһунан сылдыбар оҕолору ырыаҕа, үнүкүүгэ уһуйбут үтүөлээх-өңгөлөөх учуутал буолар. Кини бүтүн нэһилиэк эдэр дьонун түмэ тардан художественнай самодеятельноһу иилээн-саҕалаан тэрийсипит, культуура эйгэтигэр ситээн киллэрбит киһинэн сыаналыбыт.

Бэйэбиттэн эрэ арыый аҕа саастаах эдэр учууталлар эмиэ бааллара. Ол курдук Горьковскай уобаластан 2 эдэркээн баҕайы нуучча кыргыттары В. Удальцова, Н. Глотова диэннэр нуучча тылын үөрэтэллэрэ. Петров Владимир Никитич, Семенова Анна Афанасьевна эмиэ эдэркээн учууталлар этилэр. Анна Афанасьевна биһиэхэ сэттис кылаас салайааччыта этэ уонна географияны, айылҕа үөрэбин үөрэтэр курдук өйдүбүн.

Учууталлар уларыһыылара элбэх буолара. Оскуолабыт дириэктэрэ Матвеев Михаил Степанович 1953 сыллааха Маарга холкуос бэрээсдэтэлинэн баартыйа соруудуу тоҕору барбыттаах. Ол оннугар Иванов Николай Маркович диэн төрүт Хангалас киһитэ дириэктэринэн ананан үлэли кэлбитэ. Кини историяны уонна Конституция ССРС диэн предмети бэркэ үөрэтэрэ. Саха тылын Филиппов Алексей Петрович диэн Чаппандаттан төрүттээх киһи бэрт интэриһинэйдик, сахалыы кутан-симэн, уус-

таан-ураннаан, уобарастаан сангаран-ингэрэн саха тылын үөрэтэрин сэргээн истэрэ этибит.

Ол саҕана оскуола иһигэр таһыгар араас үлэ элбэх буолааччы. Онон барытыгар үөрэнээччилэр олус актыбынайдык кыттааччылар. Орубуна баччаларга, сааскы кэмнэ, оттук маһын бэлэмнээһиннэ учуутал тылын, үөрэнээччилэрдийн бары тахсан саһаан маһын эрбээһинэ маассабайдык барааччы, ол барыта бырааһыннык курдук буолара. Аны үөрэх дьыла бүттэ даҕаны холкуос үлэтигэр умса-төннө түһэрбит. Ону тэнэ оскуола хас биридии үөрэнээччигэ бачча моҕотойу, күтэри бултан туттарабыт диэн биэрбит соруудабын толороһун. Онон бэйэбит интэриэстээх буоларбыт, маҕаһынна тириилэрин туттаран харчы ылан, үөрэнэр араас тэриллэрбитин атыгылаһарбыт. Дьэ, ити курдук, сайыны быһа үлэлээн буһуу-хатыы буолара.

Холкуос үлэтигэр үөрэх буолуо 1-2 эрэ күн иннинэ көнүлүлүлэрэ. Сыллата итинник үлэ салҕанан бара турара. Билигин санаан көрдөххө, ол барыта, биһиги инники олохпугар олус туһалаах эбит.

Онон билиһиннэ көлүөнэ ыччакка туһаайан этэр буоллааха, үөрэби, үлэни өрө тутан, сайдылаах олоҕу кытары тэннэ айаннаан айыллыбыт ыйаах быһытынан олоҕу онгостон, оҕо-уруу тэнигэр, кизн-куон тэлгэлээх саха ылата диэн ааты өрө тутан, иннигит диэки эрэллээхтик баран иһин диэн, сааһырыбыт дьон быһытынан, алгысытын анырыбыт!

**1 Хангалас оскуолатын
1955 сыллааха бүтэрбиттэр
Прокопий ВАСИЛЬЕВ,
Семен ПЕТРОВ (Мириной),
Осип БИЯКОВ.**

"Дьэ, доҕоттор эр киһи этиннэбинэ, санаатын уурдаһына тугу кыйбатаҕа, сатабатаҕа баарай", - диибин уонна санга күн саҕабын оҕорооччу киһи туһунан бу биһир кизэ тэрийбит бичээрттэн сэдиптээн суруйуубун саҕалайм.

Бу ааспыт өрөбүл күн, кулун тутар 29 күнүгэр "Кыталык" култуурунай киһинигэр уруккута ыалым, күөх Ньурба дьонун-сэргэтин сайын илиминэн көмүс хатырыктааһын дэлэччи хааччылар, аны күһүөрү кыһын мунха күрбэ саҕаланна да дьонун-сэргэтин түмэн мунгалатар Александр Николаевич Егоров, норуокка биллэринэн "Һаанга" бэйэтин баҕатынан, айылҕа биэрбит талаанын сөптүк аттаран, өрө кыыратан, аны хоһоон суруйан, онтун ырыа гынан "Көччүр көппүт санаалар" хоһооннорун хомуруунууну, иккис компакт-дискэтин презентациятын онордо.

Александр Николаевич бу тэрийбит кэнсиэригэр ыраактан-чугастан ырыаһыт доҕотторо, араас идэлээх үлэһит бары түмүлүннүлэр. Дьэ, кимнээҕий диэтэххитинэ, кэнсиэр кэннигэр түһэрбит хаартыскабыттан көрүң. Манна бааллар Күндээдэттэн Алек-

Саҕа күн саҕабын оҕорсооччу

сандр Ананьев, Миринойтэн Ася Иванова, Римма Сидорова, ырыаһыт уолаттарбыт Ньурбаттан Владислав Васильев (Кылыһах), Михаил Иванов, Максим Федоров, Прокопий Кирилин, Максим Рожин, Аркадий Степанов, дьэ кэргэнинэн ыллыр Настя, Елена, Меркурий Таюрскийдар уо.д.а. улахан таһымнаах кэнсиэри тэрийдилэр. Талааннаах ырыаһыттар убайдарын "Һаанга" ыңгырытын ылынан ырыа бырааһынныгыт "Кыталык" киһинигэр дьэ тэрийдилэр, тардан кээстилэр.

Кэнсиэри көрбүттэр наһаа астынныбыт, үөрдүбүт. Онтон көрбөтөхтөр хомойоргут кэмэ суох. Дьэ, таах сылдыбатахтык диибин! Александр Николаевич Егоров "Һаанга" курдук санаабытын сааһылаан, хоһоон, ырыа гынан көтүтэр киһи Ньурбаҕа сэдэх. Сөбөрүм диэн, бу иккис компакт дискэтэ уонна сиппит-хоппут хоһооннорун кинигэтэ. Бастакы хараначчыта!

Аан маннай киһи төрөөбүт Ньурбатыгар ырыа бырааһынныгыт 2011 с. "Олоҕум аргыс ырыа-

Кэнсиэркэ кыттыбыт ырыаһыттар.

лара" диэн ааттаан сүүрбэ икки ырыалаах барыта гитара добуһуулаах аудиоальбому күн сиригэр көрдөрөн чугас аймах, доҕор дьонугар, төрөөбүт Ньурбатын дьонугар бэлэх гынан утары ууммута. Ол кэннигэр түөрт төгүрүк сыл ааста. Александр Егоров (Һаанга) өссө тэптэн, талаана арыллан

Биһир кизэ Ньурбаҕа ыллыахпыт
Бар дьоммут иннигэр тахсыахпыт
Тохтор көмүс дьуруксэни истиэхпыт
Талааннаах эдэр ыччаты сэргииһит, - диэн кинигэтин бастакы страни-

цатын хоһоонун строкалара кэрэ-һэлиир.

Александр Николаевич (Һаанга) ырыаһытын, хоһоон хохуйарын, Ньурбалары көмүс хатырыктааһын хааччыларын, ыал мааны аҕата, эһэтэ, тапталлаах кэргэн буоларын таһынан көнүл, көччүр көппүт санааларын сааһылаан, тэрийэн-бэрийэн, ырыаһыт доҕотторун ыңгыртаан, бу үрдүк, тухха да тэннэммэт ырыа бырааһынныгыт тэрийдэ. Боростуой оробуочай бэйэтин күүстээх баҕатынан, тэрээһининэн!

Махталлаах көрөөччүлэр, кини ырыатын сэнээрээччилэр ааттарыттан үөрбүппүн-көппүппүн биллэрэн, Александр Николаевич саҕата-ингэтэ, улахан сүпсүлгэнэ суох сылдыбар тэрийэр-бэрийэр, санаабыт санаатын толорор доҕуруугар сүүрүгүн бу суруйдум. Манньк дьобурдаах, талааннаах, тэрээһиннээх-бэрээһиннээх дьон-нордоох буоламмыт Ньурбабыт кизэркэйэр, тупсар. А.Н. Егоров (Һаанга) курдук боростуой дьон күүстээх кынаттарынан кизэргэтэллэр, дьолу-кэскили түстүүлэр.

**Суруйдум, түһэрдим журналист
Р.И. УГАПЬЕВА.**

- Кыайы 70 снла -

Ааспыт снмлар быыстарын сэгэтэн

Тыымпылыр. Бу Хорула, былыргы аатынан Сайылык эбэттэн түөрт килэмтир собуруу сытар, тулата хатыг чаран хаймыылаах обургу алаас. Кыһынн чонкуйа кырыаран, көмнөх хаары бүрүнэн, чункунуур чуумпуга тулаайхсыйан, сонуйан тураахтааба. Тыа сабатыгар сиккиэр тыалга оустаран, эндири түспүт маска аалсан, тиит барахсан "эрэй-биин" дириди оргууй хаахынаан ыла. Иччитэх алаас. Кураһыан...Хаһан эрэ кини чээлэй күөх хонуутугар, сайынны куйаастан сылайыт ып-ыраас уутугар төһөлөөх оҕо-аймах оонньоон көрүлээн ааспыттара буолуой. Сэрии хабыр сылларыгар кини өн буоруттан үүммүт бурдугуттан, оҕуруотун аһыттан төһөлөөх кини үрүг тыынн өлөйдөммүтэ буолуой?.. Тыымпылыр.

1937 снл. Бу снл Тыымпылырга "Өктөөбүр Төлөнө" холкуос тэрлилбитэ. Бэрэссэдээтэлинэн Ион Николаевич Отчутов талбытара. Ион Николаевич салайар, тэрийэр талаана онно арыллыбыта. Хайа күн бэрэссэдээтэл буолубуттан күргүөмнөөх үлэ үөһүгэр үчүгэй үлэлэринэн кылгас кэм иһигэр оройуонна, өрөспүүбүлүкэ биллэр буолбуттара. 1938 снллааха Семенов Семен-Сиргиллэ

салайааччылаах "Энгельс" холкуоһу холбообуттара. Семенов Семен Ион Николаевич солбуйааччытынан буолбута. Ол курдук күүрэннээх үлэлэрин иһин 1938-1939-1940 снллардаагы куоталаһы кыайылаахтарын быһытынан Бүтүн Союхтаагы быыстапкага дойду тэбэр сүрүбэр Москва куоракка ынгырыллыбыттар. Быыстапка кыттылаахтарынан буолбуттара Ион Николаевич Отчутов, Семенов Семен Никитич-Сиргиллэ, стахановка Николаева Христина Павловна. 1941 снллааха "Өктөөбүр Төлөнө" холкуос бэрэссэдээтэл Ион Николаевич Отчутов, Хорула нэһилиэгин сэбиэтин бэрэссэдээтэл Степанов Михаил-Мочо Быыстапкага ынгырыллыбыттар да сэрии мэхэйдээн ол снл кыайан барбатахтара.

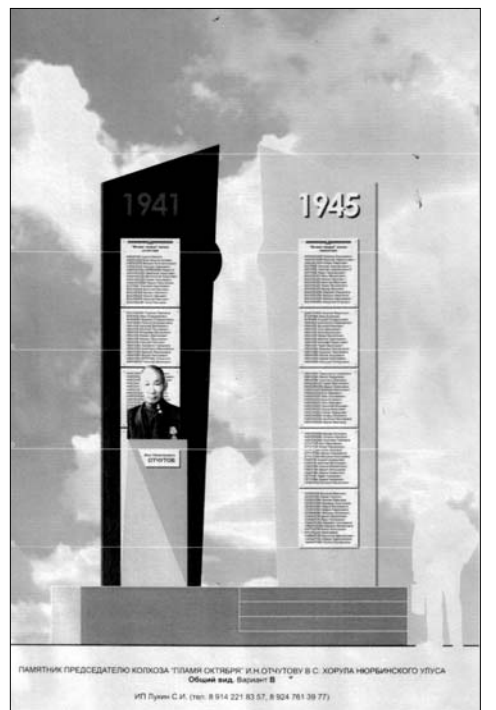
1941-1945 снлларга "Өктөөбүр Төлөнө" холкуос чилиэннэрэ, ыччаттара утуйар да ууларын умнан, сылайаларын аахсыбакка кыайы туһа диэн бары бири кини курдук үлэлэббиттэрэ. Ол сафанаагы уончалаах, уон биэстээх оҕолор сэриигэ барбыт убайдарын, афаларын оннугар улахан дыону кытта тэбис тэнгэ снлдыбыттар. 1942 снллааха Тыымпылырга бөһүөлктээһин сафаламмыта. Ол дыл сайынныттан күһүнүгэр диэри 22 дыизи көһөрөн афалан тулпугтара. Холкуос чилиэннэрэ сорохторо дуккаахтаһан олоһу-буттара. Тутуу биригээдэтигэр Сымытов Да-

йыыла, Н. Бүтэйэп, Т. Семенов, П. Васильев таһаарылаахтык үлэлэббиттэрэ. Ол курдук сэрии кэнниттэн И.В. Сталин 1944 снллаагы ССРС Верховнай Сэбиэтин 4-с сессиятыгар аахпыт дакылаатыгар "Өктөөбүр Төлөнө" холкуос үлэтин үрдүктүк сыаналаабыта: "Колхоз "Пламя Октября" Якутской АССР в условиях вечной мерзлоты собрал высокий урожай ячменя 17,2 центнера с гектара. Это самый высокий урожай после Украины". Ити курдук үрдүк көрдөрүүлээхтик үлэлэббиттэрэ "Өктөөбүр Төлөнө" холкуос дыно.

Ол кэмтэн билигин номнуо 75 снл ааста. Быйыл Улуу Кыайы үбүлүөйүн көрсө Хорула нэһилиэгин дыонун-сэргэтин туруорсууттан "Өктөөбүр Төлөнө" холкуос бэрэссэдээтэлигэр Ион Николаевич Отчуотупка, холкуос чилиэннэригэр пааматыннык тутуутун сафалаттылар.

Түгүнүнэн туһанан махтаныхпытын бафарабыт пааматыннык тутуутун идеятын сахпыт, үбүнэн көмөлөспүт Ил Түмэн депутаты, үөрэбиригэр уонна наукага сис кэмтиэт бэрэссэдээтэлигэр Григорьева Антонина Афанасьевна. Бафарабыт эйиэхэ Накыын алмаһынны кытаанах доруобуйаны, үлэбэр үрдүк ситиһиилэри, тулпугун тупса, санаабытын сайда турдун диэн Хорула дыонун-сэргэтин аатыттан алгыс үтүөтүн этэбит.

Тыымпылыр Эбэ барахсан. Олох ситимэ

Быыстыбатын туоһута буолан саас көтөрүн-сүүрүн афалтыа, тыатыгар чычычаабын ылатыа, чээлэй күөх хонуутун үрдүгэр күрөгэй дырылыы ылыаба.

Г.И. СТЕПАНОВ,
Хорула.

Ийэлээх афам олохторуттан

Дмитриева Дария Семеновна.

Титов Серафим Николаевич.

Ийэм, сэрии бэтэрээнн оҕо-дообто, тыыл уонна үлэ бэтэрээнэ Дмитриева Дария Семеновна 1925 с. Саалтааныга төрөөбүт. 12 сааһыгар тулаайах хаалан үлэлээн барбыт. Сэрии бириэмэтигэр холкуоска үлэлэбитэ. "Путь Ленина" холкуостан МТС-ка трактористар куурустарыгар үөрэммит. 1943 снлтан алта снл ХТЗ диэн көлүөнэлээх тыраахтырга үлэтир. 1947 с. олунньу 3 күнүгэр "За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг." диэн мэтээлинэн нафарадаланар.

1950 с. ийэм Титов Серафим Николаевичтын холбоһон ыал буолар. 1951 снлга уол оҕолонор. 1965 снллааха ийэбит оҕо-дообо хаалан сэттэ оҕотун илиитинэн үлэлээн иитэлээбитэ. Эйэлээх кэмгэ элбэх грамоталарынан, үбүлүөйүнэй мэтээллэринэн нафарадаламмыта. Сиэннэрин, хос сиэннэрин бүөбүйдэһэн 84 сааһыгар ыалдыан өлбүтэ.

Онтон афам Титов Серафим Николаевич 1926 снллааха Чап-пандага төрөөбүт. Сэттэ кылаас үөрэхтээх. "Кыым" холкуоска үлэли снлдьан бэс ыйын 29 күнүгэр 1944 снллааха аармыйага ынгырыллыбыт. Японияны утары сэрии кыттылааба. Байыаннай чааһа ПП 15811 Забайкальскай байыаннай фронт, БМ-13 "Катюша" суоппара эбит. Сержант званиялаах. "Катюшалар" американскай массыналарга олордубуттар. Онон олорго суоппарадабыт. Оройуон бири бастакы байыаннай суоппара.

Сэрии кэнниттэн хаалан сал-

гыы сулууспалабыт. Атырдак ыйын 22 күнүгэр 1950 с. демобилизацияланан дойдутугар кэлбит. "Японияны кыайы иһин", Сэбиэскэй Аармыйа үбүлүөйүнэй мэтээллэринэн уонна хас да знактарынан нафарадаламмыт. Нурбафа кэлэн райкомга, МТС-ка суоппарадабыт.

1953 с. Чуукаар нэһилиэгэр бастакы ГАЗ-51 массынынан таһаарбыт. Ол туһунан Чуукаар саамай кырдаас суоппара Степанов Василий "Нурба" хаһыакка ахтыы суруйбут. Кини ол бириэмэбэ оскуолага үөрэнэр эбит. 1954 с. ыам ыйын 1 күнүгэр ЗИС-5 массынынан Маалыкайга афалбыт. Нурба-Маалыкай хайысхатынан сыарбалаах ат суола эрэ баар эбит. Ити нэһилиэгтэргэ бастакы техниканы көрдөрбүт киһинэн онон афам Серафим Николаевич буолар.

1958 с. Маалыкайга кэлбит бастакы самоходнай баржаны, 1959 с. бастакы дизельнай станцияны үлэлэппит эмиз кини буолар. Афам Серафим Николаевич ДТ-54 тыраахтырга тыраахтарыстыы снлдьан оһолго түбэһэн 1965 снллааха кулун турар 14 күнүгэр өлбүтэ.

Уоллара, СӨ нуруотун үтүөлээх үлэһитэ, өрөспүүбүлүкэ рекордсмен отчута, Антоновка нэһилиэгин, Нурба оройуонун бочуоттаах олохтооҕо ДМИТРИЕВ Виктор Серафимович.

Афабыт олоҕо салфанар

Афабыт КСЕНОФОНТОВ Николай Игнатьевич 1913 снллааха 1-Хангаласка Саппыйа диэн алааска күн сириин көрбүтэ. 1936 снллааха "Ефимов" холкуоска кирибитэ. 1939 снллааха күнгэ 2 га сири мунһан ударник аатын ылбыта. 1941 снллааха балафан ыйыгар Аармыйага ынгырыллар бэбиэскэни тулпуга. Монголияга тийиэн үөрэммитэ. Онтон уоттаах сэриигэ Белорусскай фронт 73 стрелковой полкатыгар рядовой-стрелогунан снлдыбыта. Сэриилэһэ снлдьан 1943 снллааха атырдак ыйыгар ханас илиитигэр ыараханник баһыран, Чита уобалаһыгар госпиталга (947 №, 2846 №-дээх ЭГ (БПМ, ППГ-566)) сытан өр кэм устата эмтэнэр. 1944 снллааха дойдутугар инбэлиит буолан эргиллэр.

"Албан аат" 3-с истиэпэннээх уордыанынан, "Бойобуой үтүөлэрин иһин", "Германияны Кыайы иһин", "50, 60 лет Вооруженных сил СССР", "За доблестный труд" у.д.а. мэтээллэринэн нафарадаламмыта.

Сэрииттэн кэлэн баран 3 снл завхоһунан үлэтир. Ол кэнниттэн "Коммунизм" холкуоска снлгыһы-

тынан үтүө суобастаахтык үлэлэбитэ. Ийэбитин Антонова Варвара Павловнаны кытта ыал буолан 1 уол, 3 кыыс оҕоломмуттара. Ийэбит истэһиннээн буолан афабыт үлэтигэр кэтэр таһаһын-сабын, быатын-туһаһын эрдэттэн бэлэмнээн кэбиһэрэ. Сүөһүлээх буолан биһигини сибииһэй аһынан аһатан улаатыннарбытара. Афабыт элбэх грамоталардаах, олортон биридэстэрэ "Лучшему табунщику колхоза имени "Ленина" за деловой выход жеребят 86,6% и 100% сохранение".

Афам атыгар элбэхтик мэнэстибитим, сыарбафа олорсубутум. Быраатым Гошаны кытта сайын айы афабытын кытта звенога окко үлэлээччибит. Софотох уола эрдэ олохтон туораан, уолун кэнниттэн 3 ый буолан баран 1984 снллааха сэттинни 19 күнүгэр афабыт бу сиртэн күрэммитэ.

Афабыт үтүө олоҕо салфанар. Олоһун салгыллар 3 кыһага, элбэх сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Улахан кыһа А.Н.ДАНИЛОВА, Маар.

Снмлар-хонуктар ааһамлар...

Киһи-аймах олоһун атыһахтаах уу курдук аймаабыт, уонунан мөлүһүн дьон кыа-хаанын халыппыт аан дойду торфон бөрөтө Гитлер салайааччылаах фашистскай Германия, таммалыы снлдьар хааннаах сүгэтин тулпугунан Сэбиэскэй Союууска 1941 снл бэс ыйын 22 күнүгэр түөкүннү саба түспүтэ.

Сэрии! Сэрии ыар снллара... Ийэ дойду иннигэр иһи төлөһөр түгэн тирээн кэлбитэ. Сэбиэскэй нуруот бүтүүнэ, ол иһигэр өрөспүүбүлүкэбит, оройуонмут нэһилиэгин дыно-сэргэтэ бүүс-бүтүннү хаанымсах өстөөбү төттөрү охсор өлөр-тиллэр охсуһууга туруммута.

Сэрии снллартыгар биһиги оройуонмуттунан барыта 2600-тэн тахса доруобай, хорсун-хоодут дьоммут илиитэригэр саа тутаннар кыр өстөөбү утары кырыктаах кыргыһыга туруммуттара. Кинилэр кэккэлэригэр мин хос эһэм Васильев Сергей Васильевич эмиз баара.

Хос эһэм Сергей Васильевич 1942 снл сайын сэриигэ ынгырыллан барыта уонна 1947 снл олунньугар эргиллибитэ. Түөрт снл тухары төрөөбүт сириттэн тэлэһи-иэн, сэрии ыар снллартын барытын этинэн-хаанынан билбитэ: ыарахан быһыы-майгы, тонгуу-хоргууу, өлүү-сүгүү, быһата, тугу көрсүбэтэ-бэ баарай! Эһэм сэриигэ Хотугу Кавкаһы босхолоспута, Кенигсберг

(Калининград) куораты ылсыбыта, Варшаваны босхолоһунна кыттан Берлингэ тийиэ сэриилэспитэ. Сэриигэ барыар диэри холкуостары тэрийиит кыттыбыта. Онтон Мархафа аты-эргин ситимигэр араас үлэлэргэ снлдыбыта - атыһыһтан Наспо бэрэссэдээтэлин солбуйааччытыгар тийиэ.

Афа дойду сэриигэ сафаламмытын кэннэ дойдуга балаһыанньа ордук кытааппыта. 1940 снлтан 1943 снлга диэри холкуостаахтар дохуот диэни үлэстибэт буолбуттара. Дойдуга ачыктыаһын, хоргууян өлүү баар буолбута. Төһө да ыарахан балаһыанньа буолбутун иһин холкуостаахтар ачыктыыларын, тоңоллорун-хааһалларын кэрэйбэккэ фронтна көмөлөһөлөр. Мин хос эбэм Васильева Екатерина Павловна, эһэм Сергей Васильевич кэргэнэ, сэриигэ барарыгар үс кыра оҕолоох хаалбыт. Кини үйэтин тухары холкуоска от, хомуур үлэтигэр фермага арыһыт, тэриилэргэ остуораһынан үлэлэбитэ. Эбэм атын дьоннортон туора турбакка эмиз ичигэс үтүлүк, бэргэһэ тигэн көмөлөһөрө. Ити барыта улахан эрэйинэн, үгүс үлэнэн туолара.

Ама да ааспытын иннигэр, кытаанах ыар дыллар этилэр. Хомуур уонна сүөһү үлэтигэр үлэһит тийбэккэ, онуоха эһин, кыһайбыт курдук, субуруччу кураан сайыннар буоланнар, аас-туор снллар бүрүү-

кээббиттэрэ. Сэрии снллартын устата систэрин көннөрбөккө, сылайары аахсыбака, ийэ-хара көлөһүннэрин торон биһиги эбэлэрибит, эһэлэрибит туох барыта кыайы туһа диэн олус бэринилээхтик үлэлэббиттэрэ.

Снллар, хонуктар ааһаннар, хас эмэ үйэлэр солбулуохтара, санга көлүөнэлэр төрөөн-үөскээн хойутун-хойут 20 үйэбэ буолан ааспыт алдырхайдаах Аан дойду сэриитин туһунан кинигэлэри афаннар, кинилэри көрөнөр биһилхтэрэ. Афа көлүөнэ ааспыт олох чахчытын туох баарынан үүнэр көлүөнэбэ тиэрлэр, ону аһан, оччотооһу кэм хас бириди кыайытын, ситиһиитин ис кээһнэр ытык иэстээх. Биһиги бу күтүгүнү дьолоох олохтуп туһугар сырдык олохторун толук уурбуптүө дьоммутун амарах тылбытынан ахтар, кинилэргэ хаһан бафара маһанар эбээһинэстээхпит. Кинилэр олохторо, бойобуой суоллара, албан ааттаах үлэлэрэ билингни ыччаты иитиитигэ чафылхай холобурдарынан буолаллар уонна буолуохтара дафаны.

Алена МАКСИМОВА, 3 №-дээх оскуола 3 "б" кылаһын үөрэнээччитэ, "Мин дыэ кэргэним Афа дойду Улуу сэриитигэр" оҕолор ортолоругар өйтөн суруйууга өрөспүүбүлүкэтээҕи куонкурс муниципальнай этаабыгар 2 миэстэлээх.

- Кыайы 70 сыла -

Москва көмүскэлигэр

Немецтар "Тайфун" дьэн Москва куораты сэриилээн ылыахпыт диэбит былааннара алтынны ый ортотун диэкиртэн арыый соҕурээн уота-күөһэ умуллан барбыта. Ол да буоллар фон Бок штаб квартиратыттан немецтэр сэриилэрин киинитин ыксатар, түргэнник Москва куораты ылларар охсор хамаанда күннэтэ кэлэ турара. Немец командирдарын өтүлүрүтүтэн Москваны ылларар охсор баҕа санаа даҕаны баһаам этэ.

"Тайфун" дьэн ааттаммыт немецтэр былааннара Москваны кыайан ылбакка болдьоо хаһыс да төгүлүн көсүтү. Былаан бастагы болдьоо атырдык ыйын 4 күнэ этэ. Онтон алтынны 12 күнүгэр буолбута. Ол быһыгар алтынны 9 күнүгэр большевиктар правительстволара Казань куоракка куоппут дьэн Гитлерга дакылааттабыттар. Онтон Москваны ылыы бүтэһик болдьоо немецтэр этэллэринэн, нууччалар саамай улахан бырааһынныктарыгар сэттинни 7 күнүгэр сыбарытыллыбыта.

Биһиги сэриилэрбит ханнык да күнтэн-дьылтан тутулуга суох немецтэри эрэ Москва туһайытынан ыппат иһин хахай хаанын киллэрэн харса суох сэриилэспиттэрэ, онуоха эбии аһан-араҕан биэрбэтэх күһүнгү ардактар, хаардаах самырдар сири-уоту сыгыппытара, суолу-иһи алдыаппытара. Онтон массыналар сүүрэр кыахтара суох буолбута. Ол айылаах ардакха уматык, сеп-сэбиргэл, астанга даҕаны кэлэрэ тохтообута.

Онтон саамай ырахан күннэр-дьыллар 1941 снл алтынны ыйга буолбуттара. Ол эрээри, алтынны ый санаттыгар дуу бүтэһигэр этэ дуу диригэ күчүмэбэй, сэттинни ый сабаланыан аҕай иннинэ немец сэриилэрэ Москвага кириилэрэ аартык олох чугаһыгар кэлэн тохтообута диэххэ сөп. Фронт командуюшайа Жуков быһа таайан, саамай кутталлаах сиринэн Волоколамская туһайытынан немецтэр Москвага кириэр кыахтаахтарынан быһаарбыта. Онтон ол Волоколамская туһайытынан көмүскээһини сабыс-сага трэиллибит генерал-майор Рокоссовская 16-ыс аармыйатыгар сүктэрибитэ.

16-с аармыйа командуюшайыгар Жуков үчүгэй сыһаннаабыт уруккуттан биригэ сулуспалаабыт киһитэ, биригэ саастылааба, бэйэтин туттуна, толкуйдаан баран санныгар, бэйэтигэр киһини сыһыарар

дьоҕурдааба, олус интеллигентнай киһи. Ол эрээри, үрдүкү турар салалтаттан киһиэхэ итэбэйэр курдук оһуобай өйөбүлү көрдүү сатаабат хараактырдааба.

Жуков сулуспатын кириилэһэ ыараханнак саҕаламмыта, Халхин-Голга сэриилэспитэ, Сэбиэскэй Союуус Геройа, аармыйа Генерала буолбута. Онтон Рокоссовская селиэстийэтэ уонна сууттаммакка эрээри үс снл Ленинград "Кириэстэбэр" сыппыта. Онтон тахсарыгар генерал-майор званилааба, сэрии буолуо биригэ снл иннинэ кавалерийскай, онтон кэлин механизированнай куорпуу салайбыта. Онтон киһиэхэ Жуков Волоколамская туһайытынан уонна 16-с аармыйаны туттарбыта.

Немецтэр сэриилэрин ыгыыларат-түүрүүлэрэ, Оборона Государственной Кэмитиэтин иһинэн дойдустолуцатын хайдах көмүскүүххэ дьэн оһуобай толкуйун үөскэппитэ. Онтон "куораттар көмүскэнэр кэмитиэттэрэ" дьэн тэриллэрин туһунан алтынны 22 күнүгэр уураах ылыллыбыта. Итинник кэмитиэттэр фронт ханна кэлбит сирдэрин, куораттарын аайы тэриллэллэрэ.

Москва иһин сэриилэһини күннэтэ күһүрэн испиттэрэ. Алтынны 23 күнүгэр фронт Байыаннай Сэбиэтэ сэриилэһэ сылдар аармыйалар салааттарыгар, апыһыардырыгар туһайан ынгыры сурук таһаарбыта. Онтон этиллэр: "Табаарыстар! Биһиги государствобыт саамай кутталлаах күннэригэр хас биригэ буйун олобо төрөөбүт дойдутугар анаан. Төрөөбүт дойдубут хас биригэбиттэн бары күһү күһү түмэргэ, дойдуга эрэллээх уонна харса суох буолары ирдир. Туох да кыайан алдыаппат истиэнэтин онгон биһиги Ийэ дойдубут тэбэр сүрүбэр Москвага немецтэр барар суолларын мөһөйдүөххэ.

Урукку өтүгүр ханан да буолбатах билибитин күһүрдэн, тимир диссипилинэни туһунан, тэрэһиннээх, быһаарынылаах хамсааһыннары оноруобун, кыайыга эрэллээх буолуобун, ол иһин бэйэни харыстаммакка сэриилэһэргэ ынгырабыт!"

Бу манньк дойдубутугар ырахан эппиэттэх кэм кэлэн турдабына Оборона Государственной Кэмитиэтэ (ОГК) саамай ырахан быһаарыны ылыммыт. Ол аата стратегическэй резервлэр онорулланнар Москваны сэриилээн ылааччылартан эрэ буолбакка, өстөөххө өлүүнү-сүтүүнү аҕалыы этэ. Онтон Архангельская, Московская, Хоту-

гу-Кавказская уонна Сибирдээҕи байыаннай уокуруктарга уопсай войсковой 10 аармыйалар тэриллиттэрэ. Ити аармыйалартан 58 стрелковой уонна 15 кавалерийскай дивизиялары тэрийэ охсубуттара. Онтон ордууттан анал чаастар уонна сэриилэһэн үлү тыытыллыбит чаастары толорон биэрэр резервлэр ордуубуттара.

Фроннарга балаһанньаны биллэри, Генштаб киһиэхэ дакылаатын истэри Политбюро чилиэннэрэ Берия, Молотов уонна Каганович, ЦК сэкирэтээрэ Маленков, Верховнай кабинетыгар кирибиттэрэ. Ити кириэмэбэ Сталин Соҕуруу уонна Соҕуруулуу-Арҕаа фронттар командуюшайдар маршал Тимошенконы кытта ыараханнак кэлсэтэ турара.

Ити үөһэ ааттаммыт фронтар сэриилэрэ бэрээдэгэ суохтук сэриилэһэр сирдэрин хаалара-хаалара чугуйан биэрэн испиттэрэ. Ол туһунан Сталин хас да төгүл Ставка чилиэниттэн маршал Тимошенкотан "Соҕуруу ханан немети тохтообут, ханан чугуйбат буолабыт?" - дьэн ыйыта сатыырыгар эппиэти ылбакка Сталин кыһыран төлөпүүнүн ырычаагар быраҕан баран, түргэн үлүгүрдик кирибит дьоннорго эргиллэбитэ.

Сэриилэһэр аармыйалары итинник салайар киһи баар үһү дуу? Мин командуюшайтан биригэ боппуруоһу ыйытабын, онтон киһи миэхэ резервэ суоҕун туһунан дакылааттыбыр.

Оборона Государственной Кэмитиэтин бэрээсдээтэлэ Сталин умуллубут хамсатын уматтан кабинетын устун төттөрү-таары хаамыталы сырытта. Ким да сангарбат, кабинет иһигэр ырахан чуумпу сатыылаата.

Итинник балаһанньа үөскэбитин Ис дьыала министирэ нарком Берия уларытта:

- Табаарыс Сталин, Киин Кэмитиэт Политбюротун чилиэннэрэ бэйэлэрин икки ардыларыгар кэлсэтиһэн-сүбэлэһэн баран, Эн бүгүн ол эбэтэр сарсын Москвадан барары хайаан да наада буолла. Эн олоххун толук уран биэрэригэр табыллыбат.

Нарком Берия этиитин Каганович бигэрэттэ:

- Генштаб столицага кыра оперативнай бөлөбү хаалларар. Биһиги эмиз оннук оноруохтаахпыт. Москвага Киин Кэмитиэт Политбюротун чилиэнэ Ворошилов уонна столица оборонатын отделларын сэбиэдиссэйдэрэ үлэни сүрүннүү

хааллынар.

- Москвага кириэрэ фашистар авиацияларын көтүүлэрэ күннэтэ күһүрэр. Онтон Москвага өссө чугаһаахтарына пушкаларынан ытылаахтара. Өстөөх таанкалара көнү көтөн кириэр кутталла эмиэ баар, - диэтэ Маленков туттуна соҕус.

Сталин ити этилэри истэ-истэ арыый да кыһырыбыта ааспыта. Хас сангарбыт киһини хараҕын кырытынан көрө-көрө кабинетыгар хаамыталы сырытта. Киин Молотов туох диригэн истиэн баҕарбыта. Оборона Государственной Кэмитиэтин солбулар бэрээсдээтэлэ Молотов сангарда:

- Куйбышев куоракка баран баҕар таһаарылаахтык үлэлиэххэ сөбө буолуо. Онтон салгытан кэлэр куттал кырдык суох буолуо. Биһиги Поволжье уонна Урал промышленнай кииннэригэр чугаһаан хаалыах этибит. Онтон бүтүн элбэх боппуруостар быһаарыллаллар. Ол эрээри политическай уонна моральнай өттүнэн КК Политбюрога Москвадан барбытын биһиги нуруоппут хайдах ылыныабыт? Ити фактары эмиэ көрөр наада, - диэбитэ.

Верховнай тохтуу биэрде, тыл этээри бэлэмнэнэ. Ол кэмигэр Берия этиитин эмиэ саҕалаата:

- Вячеслав Михайлович Сталин Москвадан барарын туһунан биһиги хаһыаттарыг уонна радиобит биллэрэхтэрэ дьэн этэр. Ону биһиги хаһыаттарга уонна радиога биллэрэхпит суоҕа буолаба. Онтон дьыаланы кистэлэнгэ тутуохпут, - диэтэ.

- Биһиги ити дьыаланы официальнойдык биллэрэхпитин сөп. Ол эбэтэр биллэрэ суохпутун эмиэ сөп, - дьэн Молотов утарда. Ол гынан баран, Судаарыстыба баһылыга Москвадан барбытын туһунан өр бириэмэбэ кистэлэнгэ тутар олох кыаллыбат. Биһиэхэ Гитлер ханна баара биллибэт. Ол гынан баран Гитлер Берлингэ кэмийтэн кэмийгэр баар буолара биллэр.

Молотов этиитэ дискуссияга уларытыны киллэрбитэ чуолкай. Москва немец сэриилэринэн осадаланан эрэр куорат балаһанньатыгар кириэрэтин кытта "Бүтүн Союуустаагы староста" Калинин Сталин Москвадан барыахтаабын туһунан икки төгүл этии киллэрэ сылдыбыта даҕаны тугу даҕаны ситиспэтэ. Оборона Государственной Кэмитиэтин бэрээсдээтэлэ тугу да сангарбакка хаалларбыта. Онтон кынарыгар, уталыппакка бы-

һаарыллар дьыалалар элбэхтэрэ көмөлөспүттэрэ. Оттон бүгүн тахсыбыт кэпсэтии кэлэктибинэй форманы ылбыта, онтон урукку курдук сангарбакка хаалар табыллыбат буолбута.

Ол эрээри, ити боппуруоска быһаарыны ылыны сарсынны күннэ эмиэ көһөрүүххэ сөп этэ. Ону сибилигин Поскребышев кирири Шапошников киһиэхэ дьа-кылаатыгар кэллэ диригэн эмиэ кэтэһэллэрэ. Сталин ити боппуруоска элбэхтик толкуйдаабыта уонна эппиэт биэрэргэ бэлэм этэ, онтон аһара чуолкайдык хас биригэ эппит дьоннору ылыналларын курдук быһааран биэрде. Онтон быһаары быһытынан манньк диэбитэ:

- Табаарыстар, миигин тыылыга ытыгар туһунан эппит дьоннору биригэ боппуруоһу учоттуулларыгар барарым этэ. Мин партиянай уонна государственнай постары тутан олоорум таһынан Верховнай Кылаабынай командуюшай эбээһинэһин толоробун. Ити эбээһинэһи аатыгар уонна суолтатыгар эрэ тутан олоборбун, фронт быһаарылыбатах боппуруостарын хас күн аайы быһаарыбын. Миигин Куйбышев куоракка көһөрүү фронт сэриилэһэр чаастарын салайы ритмэ кэһилилэрэ. Ону таһынан бу ырахан балаһанньага Сталин Москваны хаалларыта биһиги өстөөхтөрбүтүн уонна союзниктарыбынан бэйэлэрин туһаларыгар араастык ылыныахтара. Онтон бу сотору кэминэн Москваны немецтэргэ туран биэрэр буолбуттар диэхтэрэ. Мин көрүүбүнэн, итинник хардыы бу ырахан балаһанньага тангарыга тэһнээх дии саныыбын. Биһиги столицаны бүтэһик кыахпытыгар дьэри көмүскүүхүт дьэн быһаары ылыммыпыт, ол быһаарыбытыгар бүтэһиккэ дьэри эрэллээх буоларга ынгырабын. Онтон мин бүтэһиктэх эппиэтим ити боппуруоска итинник, - диэбитэ И.В. Сталин.

Онтон кэлин төһө даҕаны немецтэр ыраах соҕус сиринэн да буоллар, Москва куораты кутталлаахтык эргийи аһаарын курдугунан эриллэ сытталлар уонна кытааннахтык ыбылы тардан истэллэр, итинник ырахан боппуруос киминэн даҕаны уонна ханан даҕаны КК Политбюротугар көтөбүллэ сылдыбатаба, - дьэн бэйэтин ыстатыытын түмүктүү Анатолий Александров "Советская Россия" хаһыакка (2011 с. алтынны 21 №-рэ).

А. Александров ыстатыытын тылбаастаатым
Василий Семенович СЕМЕНОВ,
Бочуот Знага уонна Партиянай килбиэн уордыаннар кавалердара, оройуон Бочуоттаах олохтообу.

Аймактарбын көрдүүбүн

26.02.1942 с. Хорулаттан сэриигэ ынгырыллыбыттар.

Бу Хорула дьоно 1942 с. бэс ыйын 26 күнүгэр сайын сэриигэ баарары олорон түспүт хаартыскалара. Бу дьон туһунан ким тугу билэрин миэхэ аадырыстаан суруйаргытыгар көрдөһөбүн. Мин эһэм уолун көрдүүбүн. Аата Кириллин Данил Кириллович. Андайбыт, Көлгөөһөйгө үөскэбит.

Биһиги Моргусовтар ийэбит Кириллина (Моргусова) Парасковья Васильевна өтүгүнэн аймактарбытын көрдүүбүт. Ийэм аҕата Кириллин Василий Кириллович Баай Баталай-Кириллин Кирилл Егорович уола этэ. Биригэ уола Кириллин Данил Кириллович 1900 с.т., 20/02-

1943 с. сэриигэ баран өлбүт, Великие Луки оройуонугар көмүс уңгоба көтөбүлүбүт. Биһиги санырбытынан, 42 саастаах киһи ыал буолан оҕо төрөтөн бардаҕа дии. Алҕаска биригэ эмит билэр киһи баар буоллабына Киров сэл., Молодежная ул. 15, дьээтээҕи төл. 4-34-32; сот. төл. 8-914-286-98-25 эрийэн биллэрэргитигэр көрдөһөбүт.

Баай Баталай-Кириллин Кирилл Егорович хас да оҕону ииттэх ылбыт. Ол оҕолор ханна тийэн туох үлэһит буолан олоробут. Сиэннэрэ билингинэн бааллара буолуо дьэн эрэнэбин. Мин хос сиэнэ буолабын, 6 бырааттыбыт.

Аҕа дойдуга Улуу сэриитигэр Кыайы 70 сыла киһи аймагы тэһинэн долгутар. Биһиги бары бу Улуу Кыайы күнүн - ыам ыйын 9 күнүн кытары сибээстээх курдуктук. Ол аҕа көлүөнэ дьон иннигэр төлөнүөхтэх сүдү иһи кытары ситимнээх. Өлөрү кыайыт, кыайыны уһаныбыт, өлбөт-сүппэт холобур буолбут, тыылга хаалан сырдык тыһыннарын кыайы туһугар толук уурбут ытык дьоннорутугар биһиги көлүөнэ сүгүрүйүүбүт уонна ытыктабыллыт бэлиэтинэн өйдөбүннүк бэлиэ туруоруута буолар.

Аҕа дойдуга Улуу сэриитигэр Кыайы туһугар биһиги нэһилиэк

Ынгыры сурук

кырата суох кылаатын киллэрбитэ. Ол курдук уогтаах сэрииттэн үтүмэн үгүс киһи төһүбүтэбэ. Тыылга хаалбыттар фронт туһугар үгүһү үлэлээн, ачыктаан, хоргууйан сырдык тыһыннара быстыбыта.

1931 сыллаахха саас Таркаайы нэһилиэгэр 10-ча ыал холбоһон Мөрөөйү сиригэр табаарыстыба тэрииттэр. 1932 сыллаахха "Кыһыл сарданга" дьэн холкуос буолбута. Бу холкуос маннайгы бэрээсдээтэлэ

Николаев Егор Николаевич буолбута.

Сэрии кэмигэр хоргууйан өлбүт, бэйэлэрин сырдык тыһыннарын толук уурбут биригэ дойдугаахтарытын кэриэстээн Бэттиэмэ сиригэр өйдөбүннүк бэлиэни - обелиск туруорары бэйэбит ытык испитинэн ааҕан көмөлөөн туруорарга этии киллэрэбин.

Михаил МОРГУСОВ,
Киригэп.

- Редакция почтата -

Аҕа баһылыкпытыгар махтанабыт

Сүлэ оскуолатыгар педагог-хореограф Алексеева Татьяна Николаевна үлэһити кэлиэбиттэн оҕолорго "Ыра санаа" үгүһү ансаамбылын тэрийэн араас республиканскай күрэхтэргэ ситиһиилээхтик кыттарын миэстэлэспит хара баһаам дипломнара, грамоталара, сертификаттара кэрэһэниллэр. Туох барыта тардылаах, ханыылаах диэбит курдук бу кэрэ эйгэ нэһилиэнэһэ үгүс олохтоохторун хапта.

Ол курдук Татьяна Николаевна тустаах үлэтин таһынан нэһилиэк общественнай олобор актыыбынайдык кыттар. Киһи улахан дьонго "Айылгы" дьэн үгүһү кэлэктибин тэрийэн үлэлэтэр. Манна элэригэн саастааҕар тийэр үөрэ-көтө дьарыктаналлар. Ол туоһунан, былы-

рыын култуура сылыгар анаан ытыгылытыт нэһилиэккэр икки ардыларынаагы фестивалыга "Кэрэни кэрэһэлиир нэһилиэк" дьэн номинация ылбытыт буолар. Бу фестивалыбытын "Айылгы" үгүһү кэлэктибэ кииргэппитэ, байыппыта. Сүрдээх кэрэ номинацияга тиксэн, үөрүүбүт өссө үрдээн, онтон куорсун анньынан, аны быһыл Ньурбаҕа ытыгылытыт нуруоттар икки ардыларынаагы "Северная Радуга" фестивалыга кыттан дипломунан наҕараадаламмыпыт. Онтон бу соторутаабыта "Терпсихора" үгүһү күрүбүт кыттан 2-с истиэпэннээх дипломант буолан кэлибит.

Манна барарытыгар баһылыкпыт Вячеслав Федорович сүүрэнкөтөн, кэлсэтэн тизхиникэбитигэр

эрийи көрсүбэтибит. Бары тутуспунан биригэ баран-кэлэн, биригэ сиргэ түһэн, биригэ иллээх дьэ кэргэн курдук сырытытыт. Вячеслав Федорович быһаарынан талылытыт баһылык эрэ курдук буолбакка, дьыннээх дьэ кэргэн аҕатын курдук кыһамньыта барытыт санаатын өрө көтөхтө, долгутта.

Түгүннэн туһунан аҕабытыгар Вячеслав Федоровичка оҕолу үөрбүт-көппүт махталытын биллэрэбит. Доруобуйаны, өссө таһаарылаах үлэни баҕара хаалабыт.

"Айылгы" үгүһү кэлэктибин аатыттан суруйда
Маргарита НИКОЛАЕВА,
Сүлэ нэһилиэгэ.

Оһуохай күрэбэр

Кулун тутар 15 күнүгэр Өгөлдөө нэһилиэгэр дьонун күн буолан ааста. Саас иһэр сибикитэ биллэн, халмаан лаппа сылыһан саха дьонун сүргэтин көтөбөн, хара сарсыардаттан олох үчүгэй күн үүннэ.

Төрөөбүт буоруттан силистэнэн-мутуктанан иитиллибит, норуотун, нэһилиэгин историятын, дьонун-сэргэтин майгытын, үтүө үгэстэрин, тылын-өһүн, ырыатын-тойугун этигэр-хааныгар ингэриммит, утумнаабыт, билэр эрэ ыччат чэчири сайдара саарбаҕа суох. Дьэ ол иһин төрөөбүт норуотун кутун-сүрүн ингэрэгэ киһиттэн киһиэхэ бэриллэбит норуот талааннаахтарын туһунан номохтору, сэхэннэри, ырыалары-тойуктары умнубакка илдэ сылдьан көлүөнэтэн көлүөнэбэ тиксэрэр, тирдэр хайаан да наада.

Урукку кэмнэргэ уйгу-быйан аргыстаах саамаан сайын барахсан үтэн-анһан кэлиитигэр Өгөлдөө дьонун-сэргэтэ көтөбүлүн сырдыгыны көөннүбүт, буһуу арыы туналаах, сылгы кымыһынан айах тутан туран ыһаар ыһар ытык-мааны сирэ-уота Бэрэ ыһаагыта буолара. Хорулаттан, Таркаайыттан, Малдыафтан, Чуукаартан, Алдараа Бэстэхтэн Бэрэ ыһаабар киһи-сүөһү мустан-хойдон туран үгүлээбит, үрүн тунах кымыһынан тамактарын ханнарбыт, амтаннаах эт хорчуоппатынан, сүөгэй үрүннээх алаадылаах чэйинэн үгүтэммит, ааттаах-суоллаах үгүкү тыла этээччилэр кэрэ, чуор куоластарын күнү быһа истэ-истэ тириилэрэ тэнийэр диэри үгүлээбит аххан алаастара буоллаҕа.

Бэйэлэрин кэмнэригэр Дмитрий Иванов-Чуоаһын, Григорий Васильев-Чоһотто, Николай Алексеевич Петров, Софрон Иванович Алексеев-Халлаан Соппуруона, Иван Саввич Михайлов-Тиэрээ, Петр Егорович Хондоров, Лев Семенович Андреев, Василий Прокопьевич Степанов, Федот Яковлев-Баһыак, Петр Кириллович Семенов, Мартын Софронович Андреев, Аркадий Андреевич Григорьев, Василий Павлович Саввинов курдук оһуохайы, тойугу, олонхону өрө тутан толорор, дьон сэнэриитин ылбыт, нэһилиэк, оройуон иһинэн ааттара киэнник тарбаммыт норуот ырыаһытара баалара. Ааспыт 20 үйэ иккис аһарыгар нэһилиэк эдэр ыччат дьонноро бэйэ-бэйэлэриттэн көбүөйөн ыһахтарга, араас ооннууларга, түмсүүлэргэ түөлбэ түһүлгэтин иилээн-сабаллаан үгүкү тылын этииһин үмүгүбүтүгэр.

2012 сылга Ньурба оройуонугар Өрөспүүбүлүкэтээҕи Олонхо Ыһааҕа ытыгыларыннан сибээстэн иһитиннэрэр-биллэрэр тэрээһиннэр көмөлөрүнэн өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн биллибит биер улахан олонхоһуппут И.С.Федоров-Бөттөс уола, бу күннэргэ диэри оһуохайы оройуттан тутан үгүкүлүү, этэ-туойа сылдыбыт Е.А. Николаев, билигин Дархан этээчи ытык аатын ылбыт А.И.Степанов тустарынан кылгастык билиһиннэрэн, "Норуот талааннаахтара" дьон кыра хомурууну хомуйан онорон олохтоох дьаһалта таһаарбыта. Кинилэр тустарынан биер дойдулаахтара эрэ буолбакка бар дьон биллэхтээх, төрөөбүт дойдубут ыччата сэнээрэ үүнүөхтээх.

Александр Иванович Степанов

Удьуордаан туран айылҕаттан бэрдэриилээх норуот ырыаһыта, тойуксута, үгүкүһүтэ Александр Иванович Степанов 1937 сыллаахха муус устар 21 күнүгэр күн сириин көрбүтэ. Аҕата Чубуук Борокуоппай уола Иван Прокопьевич Степанов 1913 сыллаах төрүүх, ийэтэ Екатерина 1915 сыллаахха төрөөбүт. Александр алта саастааҕар аҕата Иван Прокопьевич өлөн олохтон туораабыта, ийэтэ 1954 сыллаахха Андайбыт киһитигэр кэргэн тахсан Андайбыкка 9 снл олоорбут. 1944 сыллаахха Өгөлдөө 7 кылаастаах оскуолатыгар үөрэнэ киирбит, сэттэ кылаас үөрэхтэнэн, салгы үөрэнэн 1960 сыллаахха суоппар, тракторист идэтин ылбыт.

Александр Иванович Степанов 1960 сыллаахха Николай Михайлов (аҕата, Петр Михайлов-Сыччый, 1877 сыллаах төрүүх, ийэтэ Мавра 1886 сыллаах, улахан "Сыралта" төрүт олохтооҕо) кыһа Фекла Николаевна (1937 сыллаах) холбоһон ыал буолбут. 10 оҕону төрөтөн, көрөн-харайан, иитэн-үөрэттэрэн атахтарыгар туруорбуттара. Күн-күбэй ийэлэрэ Фекла Николаевна Герой-ийэ үрдүк аатын ылбыта, оҕолоро улаатан үлэһит, ыал аҕата-ийэтэ буолан олооролор. Билигин эһээлэрэ Александр Иванович "28 сиэннэнэн олоорубун, 7 хос сиэннэнэхпин," дьон үөрэ-көтө сэнэргиир.

Александр Иванович "М.И. Калинин" аатынан бөдөҥсүйбүт холкуос, онтон "Степан Васильев" аатынан солхуос биер туһаах, таһаарылаах үлэһитэ, механизатора этэ. Уу баһар массыынаҕа 18 снл үтүө суобастаахтык үлэлээбит, техникадан уурайан баран, 5 снл хонуу биригэдьириинэн, уонтан тахса снл заправщиһын үлэлээбит. В.И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылыгар "Килбиэннээх үлэтин иһин" уонна "Үлэ бэтэрээнэ" мэтээллэринэн, араас грамоталарынан, Советской Союз Герой куоратта-

рынан путевканын наһараадаламмыт.

Александр Иванович кыра эрдэбиттэн ырыаҕа-тойукка сыстаас, олонхоһуттары, үгүкү тыла этээччилэри ис-иһиттэн тартаран, сөбүлээн, бэркэ сэнээрэн истэрэ, Бэрэ ыһаабар түһүлгэ иһигэр киирэн батыһа сылдьан үгүкү тыла этэллэрин дуоһуя истэрэ. Норуот уус-уран айымньытыгар, тылгыт-өһүгэр сыллата аайы абылатан, ылларан барбыта, нэһилиэктэр ыһахтарыгар үгүкү тыла этэн, "1993 сылтан оройуон ыһаабар оһуохайга кыттар буолбут" дьон ахтар.

Александр Иванович Степанов билигин суолун-иһин булбут, ырыаһыт, тойуксут быһыытынан сиппит-хоппут, идэтибит норуот ырыаһыта, үгүкүһүтэ буолар. Итини чахчылар бигэргэтэллэр.

1979 сыллаахха "Степан Васильев" аатынан сопхуоска фольклорнай фестиваль буолбута, онно Өгөлдөөттөн 6 буолан кыттыбыттар. Онтон Ньурбаҕа киирэн 15 хонукка үлэттэн босхолоһон туран, Семен Егоров "Күн Тэгиэримэ бухатыр" олонхону быһа тардан толорууга 4 киһини бэлэмнээбиттэр. Александр Степанов бухатыр тойугун толорбут. Сунтаарга буолбут фольклорнай фестивалыга дипломант буолбут.

1996 снл - Антоновкаҕа "Көмүс кылаһах" күрээбэр "Иван Сидоров" аатынан бириискэ тиксибит.

2000 снл - Маарга Бүтэйдээх ыһаабар "Дархан" этээчи буолбут.

2003 снл - Малдыабар нэһилиэгэр Донской төрөөбүтэ 100 сылыгар "Аҕа кута" дьон ыһаахха кыттыбыт.

2005 снл - сэттинны 9-11 күннэригэр Дьокуускайга Арчы дьэтигэр өрөспүүбүлүкэтээҕи научнай-практической конференция кыттылааҕа.

2006 снл - Сүлэ ыһаабар Николай Максимович Семенов - Тонсуу аатынан Дархан этээчи буолбут.

2007 снл - Үөһээ-Бүлүүгэ Аан Дархан этээчи А.Т. Титаров 90 сааһыгар анаммыт оһуохай күрээбэр кыттан наһараадаламмыт.

2010 снл - Акана нэһилиэгин Дархан этээччитэ.

2012 снл - Ньурбачаан нэһилиэгин Дархан этээччитэ.

2013 снл - "Киэн Ньурба тойуктаах оһуохайы" Дархан этээччитэ.

2014 снл - Таркаайы нэһилиэгин Дархан этээччитэ.

2014 снл - Туймаада туонатыгар Ньурба улууһа төрүтүтэммитэ 190 сылын бэлиэтиир тэрээһиннэрин чэрчилэрин "Оһуохай убаарабат тэтимэ - саха омук быстыбат ситимэ" өрөспүүбүлүкэтээҕи оһуохай күрээбин Дархан Этээччитэ.

Ити курдук 1993 сылтан оройуон, нэһилиэк ыһахтарыгар үгүкү тыла этэн элбэх бириискэ мистэлэри ылаттаабыт. Оҕолоруттан уонна сиэннэриттэн кинини утумнаан Айта Иванова (Малдыабар) тойукка, үгүкү тылын этиигэ ситиһилээхтик уһуйула сылдыар.

Утум удьуордаан, өбүгэттэн бэриллэн, төрөөбүт тыһын баайын куттар ингэрэн, кылаһагы уһуннараран, "Түөлбэ оһуохайын түһүлгэтигэр" Дархан этээчи Өлөксөөндүр бириһигэр ытытыллар күрэххэ ааттаан-суоллаан бэлэмнэнэн, дьарык онгостон, баҕатыһан туран кэлэн кыттыбыт оскуола оҕолоро Үөһээ-Бүлүүттэн Федотова Александра, Егорова Мария, Күндээдэттэн Осипова Наташа, Саввинова Сардана, Корнилова Виолетта, Иппатьева Алена, Герасимова Милена, Герасимова Аня, Нахов Проня, Сүлэттэн Семенова Альбина, Филиппова Кэрэчээнэ, Дьаархантан Степанова Нюргуяна, Иванова Сайыһа улахан дьонтон итэбэһэ суох күрээстэнэн, итиһин-кутуйан ыллылар. Уолаттарга Нахов Проня, кыргыттарга Егорова Марина уһулдучу бэлэмнээхтэрин, кылаһаха ылларбыттарынан, куоластара сиппитин толору туоһулаан кыайыы өрөгөйүн биллилэр.

Оһуохай күрээбин кыттылаахтарынан Дархан этээччилэр: Сунтаартан Чириков Иннокентий Федорович, Иванов Роман Данилович, Нилов Егор Ефремович, Евсеев Михаил Михайлович, Ньурбаттан Ушканов Иван Григорьевич, Догуева Александр Васильевич, Софронов Александр Федорович, Степанов Прокопий Николаевич, Васильева Ирина Семеновна, Гаврильев Виссарион Акимович, Үөһээ-Бүлүүттэн Егоров Егор Егорович, Николаева Надежда Егоровна курдук оройуоннарыгар, өрөспүүбүлүкэбэ тийэ Аан Дархан аатын хас да төгүл ылбыт улуу оһуохайдыттар кэлэн, түһүлгэни төрүттээн, өтөрүнэн буолбатах оһуохай үгүкүтүн бэлэхтээтилэр. Кинилэри кытта тутум да хаалбакка, бар дьону

үөрдэ Слепцов Николай Борисович (Малдыабар), Меркурьева Саргылана Дмитриевна (Сунтаар) оһуохайы оройуттан тутан киэн түһүлгэни таһаардылар.

Биригтэн биер талаан аһыллан, уран тылы наардаан, дьүөрэ тылы туттан, сэнээрини ылан, Семенова Зоя Ефремовна, Александра Дмитриева, Александрова Анна Моисеевна, Назаров Валерий Иванович, Кириллин Руф Васильевич, Иванов Никифор Иванович, Абышева Анна Прокопьевна, Еттинова Дария Андреевна, Сухаринова Валентина Егоровна, Степанова Елизавета Семеновна, Никифорова Люция Даниловна Ньурба оройуонун араас нэһилиэгиттэн ааттаан-суоллаан кэлэн, Сунтаар оройуонунтон онгостон-туттан айаннаан Васильева Саргылана Алексеевна, Чокурова Мария Михайловна, Михайлова Лилия Дмитриевна, Иванова Лариса Николаевна, Романов Анатолий Николаевич, Зедгенидзова Светлана Николаевна бар дьон махталын ыллылар, чуор куоластарын иһитиннэрдилэр, оһуохай араас хаамытын, уратытын көрдөрдүлэр.

Маны барытын учуоттаан, күрэх ытытыллар бэрээдэгин тутуһуннараран, бэриллэбит бириэмэни таба тутан, хонтуруолу олохтоон Дархан этээчи Степанов Александр Иванович-Өлөксөөндүр уонна кини көмөлөһөөччүтэ, олохтоох оскуола саха тылын, литературатын учуутала Никитина Анна Ильинична хомоҕой хоһоону сыаналаан, кылаһаҕа ырааһын, куолаас кэрэтин, тыл чуолкайын быһааран, сөптөөх түмүгү онорон, күрэххэ кэлбити барытын өттүк харалаан, илии тутуурдаан, үөрүү көтөллөнөн, кыайыы кынаттанан баралларга кыһалыннылар.

Дархан этээчи аатын Сунтаартан сылдыар СӨ културуатын туйгуна, сэттэ төгүлээн СӨ Аан Дархан этээчи аатын ылбыт Чириков Иннокентий Федорович ылан ылла, олохтоох дьаһалта туруорбут анал бириһин ("Лысва"оһо) хаһаайына буолла. Дьахталларга Дархан этээчи аатын Ньурбачаантан сылдыар Догуева Александра Васильевна бырааһыннык хаһаайына Дархан этээчи Степанов Александр Иванович - Өлөксөөндүр анал бириһин куннаһагарнитуру ылан үөрдэ-көттө. Дархан этээччилэр саала иһин толорбут бар дьонго үөрүүлэрин үллэстэн, кылаһахтаах тойугунан тэртиллэр. Чахчы да аатырыан аатырар, ылан ылар Дархан этээччилэр олохтоох тойуктара, ылыктаах ырыалара дорҕоонноон таһыста, ытыс тыһаа хабылына, нохтолоох сүрэх долгуйда, өбүгэ саҕаттан аатырбыт оһуохайбыт күнүн дьоллоох дьоро киһэтэ толору силигин ситэрэн, туонатын толорон биэрдилэр.

Норуот маастара Петрова Аграфена Алексеевна бэйэтин быыстапкатын быһын сэгэтэн ыраас сийкэтээх, дьикти оһуордаах саха дьахтарын, кыыс оҕотун, уолан оҕо, сиппит эр киһи араас быһылаах-таһаалаах таңастарын көтөбөн аҕалан, эдэр дьонго кэтэрдэн оһуохай күнүн өссө сэргэхситтэ. Өлөксөөндүр санныгар сөрү-сөпгына сон кэтэрдэн, ыбылы курдаан, түһүлгэбэ киирэр мааны сонун бэлэх уунна.

Ити курдук Өгөлдөө нэһилиэгин аарсаарга аатырдыбыт, киэн сиргэ сурабырдыбыт норуот ырыаһыта, оһуохайдыта Степанов Александр Иванович дьоро күнэ табылына. Оройуон културуатын уонна норуот айымньытын отделатынан анаан-минээн сүбэ-ама бизэрэ, көмөлөһө таһыстыбыт Попов Иван Иванович, Лосотов Владимир Владимирович, "Түөлбэ оһуохайы" бырайыак салайааччыта Трофимова Наталья Федотовна тэрээһин, ытыгы түмүгүн үрдүктүк сыаналаатылар. Түөлбэлээн үөскээбит, уос номоҕор киирбит, олонор ааспыт норуот ырыаһыттарынан оҕолоро, аймахтара ырыаһыт, оһуохайдыт, олонхоһут аймахтарынан ааттарынан анал биригтэри олохтоон күүс-көмө буолулар. Сыннылан кэмигэр, быһыгар-ардыгар итии чэйи, миини, алаадылаах остуолу түөлбэлэринэн тэрийдилэр. Олохтоох дьаһалта (баһылык Степанов А.Н.), тэрииттэлэр, түөлбэлэр, баһынай хаһаайыстыба салайааччылары бары бүтүүн саба түһэн олохтоохтук тэринэн, көмөлөһөн, кыттааччыга өттүк харалаан, илии тутуурдаан, оһуохай бырааһынныһа таһымнаахтык барарыгар үлэлээтилэр.

Тыа киһитин ыалдытымсах майгытынан өлгөм астаах остуолу Александр Иванович оҕолоро, кийииттэрэ, күтүөттэрэ тардан кэбистилэр. Дьэ ирээ-хото кэпсэтин, санааны үллэстин, эбэрде ырыалар тардыллан хаалдылар. Кэнэбэһин кэнэбэс бу түөлбэттэн Өлөксөөндүр уонна кини курдук норуот ырыатыгар, оһуохайыгар, тойугар сүгүрүйэр, бар дьону түмэр, ыгыгар ыччат дьон үксүү туруохтун.

Оһуохай дьоро күнүн сырдатта А.И. НИКИТИНА.